

UCHWAŁA NR
RADY GMINY ŁAŃCUT z dnia2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łańcut na lata 2025-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 1465 ze zm.) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.)

Rada Gminy Łańcut uchwala, co następuje:

- § 1. Uchwala się Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łańcut na lata 2025-2030, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Łańcut.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Uzasadnienie

W celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy gminy, zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.), sporządza gminny program ochrony środowiska. Opracowany *Program ochrony środowiska dla Gminy Łańcut na lata 2025-2030* definiuje cele i zadania na najbliższe lata, które mają na celu osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju Gminy.

Na podstawie art. 57 ust.1 pkt 2 i art. 58 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.) w dniu 9 października br. wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie z wnioskiem o wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Inspektor Sanitarny nie zajął stanowiska w przedmiotowej sprawie argumentując, iż projekt programu nie stanowi żadnego z dokumentów wymienionych w art. 46 ust. 1 ustawy ooś, a wystąpienie organu gminy z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla tego projektu nastąpiło wyłącznie w ramach przezorności.

Natomiast Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska poinformował Wójta, iż uwzględniając zakres i charakter działań przedstawionych w opracowanym projekcie dokumentu, nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, projekt programu przekazano również do zaopiniowania organowi wykonawczemu Powiatu Łańcuckiego. Uchwałą nr 58/2024 z dnia 23 października 2024 r. Zarząd Powiatu Łańcuckiego zaopiniował pozytywnie ww. projekt Programu.

Biorąc powyższe pod uwagę, Wójt Obwieszczeniem z dn. 12.11.2024 r. podał do publicznej wiadomości informację o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łańcut na lata 2025-2030.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŁAŃCUT NA LATA 2025-2030

Łańcut, 2024

SPIS TREŚCI

1. Podstawy prawne i cel opracowania	3
2. Charakterystyka gminy	10
3. Diagnoza stanu środowiska	22
3.1. Powietrze i hałas	22
3.2. Jakość wód	29
3.3. Promieniowanie elektromagnetyczne	34
3.4. Jakość gleb	36
3.5. Przyroda	37
3.6. Odpady	41
3.7. Awarie i klęski żywiołowe	43
3.8. Odnawialne źródła energii	44
4. Cele i kierunki działań o charakterze systemowym	46
5. Strategia działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska	49
5.1. Priorytety ekologiczne	49
5.2. Działania proekologiczne	50
6. Zarządzanie programem	57
7. Wskaźniki monitorowania efektywności programu	59
8. Ważniejsze materiały źródłowe	60

1. PODSTAWY PRAWNE I CEL OPRACOWANIA

Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest dbałość o zrównoważony rozwój Gminy Łańcut. Długookresowa polityka proekologiczna ma prowadzić do nieustannej dbałości o stan środowiska przy jednoczesnym wdrażaniu polityki zrównoważonego rozwoju. W dłuższej perspektywie doprowadzi to do wyważenia kwestii ochrony środowiska, rozwoju społecznego i gospodarczego, a także czynników ekonomicznych w procesach decyzyjnych organów Gminy.

Powstały „**Program ochrony środowiska dla Gminy Łańcut**” (dalej Program) jest aktualizacją wcześniej opracowanego dokumentu. Dokument ten aktualizuje informacje o ochronie środowiska w gminie oraz usprawni i uporządkuje zarządzanie środowiskiem na terenie Gminy. Realizacja założeń Programu wpłynie na jakość środowiska naturalnego oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Reasumując, będzie on znacząco oddziaływał na rozwój Gminy zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju oraz dokumentów strategicznych stopnia krajowego, wojewódzkiego i powiatowego.

Osiągnięcie celu nadrzędnego zdefiniowanego w niniejszym POŚ możliwe jest dzięki diagnozie stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy, zidentyfikowaniu głównych problemów ekologicznych oraz podaniu sposobów ich rozwiązania łącznie z harmonogramem działań i źródłami finansowania.

OPIS PRZYJĘTEJ METODYKI

Prace nad POŚ dla Gminy Łańcut zostały podzielone na 4 zasadnicze etapy:

- I. Gromadzenie i analiza materiałów źródłowych,
- II. Charakterystyka aktualnego stanu środowiska Gminy Łańcut,
- III. Zdefiniowanie głównych problemów ekologicznych oraz sposobów ich rozwiązania,
- IV. Procedury prowadzące do przyjęcia POŚ przez Radę Gminy Łańcut.

Pierwszy etap prac obejmował gromadzenie materiałów źródłowych oraz danych o aktualnym stanie środowiska. Niezbędne informacje pozyskiwano z wielu źródeł, w tym:

- materiałów źródłowych Urzędu Gminy Łańcut,
- dokumentów Gminy Łańcut związanych z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym,
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego
- map geologicznych, hydrogeologicznych, hydrograficznych, sozologicznych i geośrodowiskowych,

- danych pozyskanych z roczników statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego – Oddział w Rzeszowie,

- raportów z nadrzędnych instytucji samorządowych i wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się problematyką ochrony środowiska - Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie itp.,

Uzyskane informacje poddano selekcji i analizie pod kątem aktualności z obecnym stanem wiedzy, co pozwoliło na dokładny opis faktycznego stanu środowiska. W konsekwencji pomogło to w lepszym zdiagnozowaniu problemów środowiskowych na terenie Gminy Łańcut, a także wskazaniu metod ich rozwiązania.

Drugi etap prac obejmował opracowanie charakterystyki aktualnego stanu środowiska Gminy. Określono przyczyny zagrożeń i tendencje zmian w środowisku przyrodniczym Gminy. Przeanalizowano stan powietrza atmosferycznego (pod kątem emisji komunikacyjnej i przemysłowej a także niskiej emisji), wielkość hałasu emitowanego na obszarze Gminy, elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, degradację gleb oraz nadzwyczajne zagrożenia środowiska, które mogą wystąpić na terenie Gminy.

W etapie trzecim dokonano diagnozy głównych problemów ekologicznych omawianego obszaru. Opracowano harmonogram realizacji Programu wraz z podaniem źródeł jego finansowania oraz przedstawiono sposób zarządzania Programem Ochrony Środowiska.

Ostatni etap prac obejmował przygotowanie ostatecznej wersji POŚ Gminy Łańcut, który po przyjęciu przez Wójta Gminy zostanie skierowany do zaopiniowania przez organ wykonawczy powiatu. Końcowym etapem proceduralnym, zamykającym prace nad Programem jest jego przyjęcie przez Radę Gminy w formie uchwały.

UWARUNKOWANIA PRAWNE WYNIKAJĄCE Z PRAWODAWSTWA UE ORAZ JEGO IMPLEMENTACJI DO PRAWA KRAJOWEGO

ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

Polityka ekologiczna Polski określona w programie pn. „Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko” opiera się przede wszystkim na zasadzie zrównoważonego rozwoju. Artykuł 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej podkreśla, że Państwo „zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Głównym założeniem ww. zasady jest odpowiednie rozumienie idei zrównoważonego rozwoju. Powinna być ona tu postrzegana jako prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, w sposób umożliwiający zachowanie zasobów i walorów środowiska, który gwarantuje trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich przez obecne i przyszłe pokolenia. Istotne

jest by działania te pozwalały na zachowanie trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Idea zrównoważonego rozwoju powinna być definiowana jako równorzędne podejście racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych. Koniecznością staje się wtedy integracja zagadnień ochrony środowiska z polityką prowadzoną w różnych dziedzinach gospodarki. Podczas realizacji Polityki Ekologicznej Państwa, ważne jest uzupełnienie zasady zrównoważonego rozwoju szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących.

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”

1. Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; kierunki interwencji:

- racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin,
- gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
- uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

2. Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię; kierunki interwencji:

- lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
- poprawa efektywności energetycznej,
- wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
- rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,
- rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne,

3. Cel 3. Poprawa stanu środowiska; kierunki interwencji:

- zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
- racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
- ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,

- wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki 2030

Cel główny Strategii Produktyności:	
Progresywny wzrost produktywności w warunkach gospodarki: neutralnej klimatycznie, o obiegu zamkniętym, opartej na danych.	
Cele szczegółowe:	
Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost wydajności surowcowej gospodarki ▪ Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce
Obszar II. Praca i kapitał ludzki	▪ Szybki rozwój praktycznego uczenia się przez całe życie
	▪ Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki
Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy)	▪ Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych
	▪ Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw
Obszar IV. Organizacja i instytucje	▪ Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych
	▪ Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi
Obszar V. Wiedza	▪ Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i technologii w gospodarce
Obszar VI. Dane	▪ Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych
Obszar VII. Umiejdzynarodowienie	▪ Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynkach pozaeuropejskich
	▪ Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

W planowanych działaniach do 2030 r. przewidziano:

- utrzymanie zasady, że podstawą ustroju rolnego będą gospodarstwa rodzinne;
- wspieranie zrównoważonego rozwoju małych, średnich i dużych gospodarstw rolnych;
- większe niż dotychczas wykorzystanie potencjału sektora rolno-spożywczego dzięki rozwojowi nowych umiejętności i kompetencji jego pracowników, a także przez wykorzystanie najnowszych technologii w produkcji i zastosowanie rozwiązań cyfrowych oraz tworzenie warunków do kreowania innowacyjnych produktów;
- budowanie konkurencyjnej pozycji polskiej żywności na rynkach zagranicznych, której znakiem rozpoznawczym będzie wysoka jakość i nawiązanie do najlepszych polskich tradycji, a także dostosowanie produktów rolno-spożywczych do zmieniających się wzorów konsumpcji (np. rosnącego zainteresowania żywnością ekologiczną);
- prowadzenie produkcji rolniczej i rybackiej z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz dostosowanie sektora rolno-spożywczego do zmian klimatu, w tym m.in. w zakresie dostępności do wody;
- dynamiczny rozwój obszarów wiejskich we współpracy z miastami, którego efektem będzie stabilny i zrównoważony wzrost gospodarczy, zapewniający każdemu mieszkańcowi wsi godną pracę, a mieszkańcom miast dostęp do zdrowej, polskiej żywności;
- tworzenie warunków do poprawy mobilności zawodowej mieszkańców wsi oraz wykorzystywania przez nich szans na rozwój i zmianę kwalifikacji, wynikających z powstawania nowych sektorów gospodarki (jak np. biogospodarki).

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WOJEWÓDZKICH PROGRAMÓW STRATEGICZNYCH

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO – PODKARPACKIE 2030

Województwo podkarpackie w dokumencie „Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030” określa szereg wyzwań w zakresie ochrony środowiska.

Zapisy kierunkowe *Strategii* zostały ujęte w następujące obszary tematyczne:

Obszar tematyczny 1 – Gospodarka i nauka – ujęcie zagadnień kultury innowacyjności, rozwoju Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji, wzmocnienia powiązań nauki i gospodarki, gospodarki bezodpadowej, Przemysłu 4.0, sektorów gospodarki – rolnictwo i turystyka.

Obszar tematyczny 2 – Kapitał ludzki i społeczny – zawiera zagadnienia w ujęciu horyzontalnym, z ujęciem sektora organizacji pozarządowych i Regionalnej Polityki Imigracyjnej.

Obszar tematyczny 3 - Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska – dostrzega obecny stan infrastruktury komunikacyjnej oraz konieczność wzmocnienia dostępności w ujęciu zewnętrznym i wewnętrznym, obejmuje zagadnienia elektromobilności, gospodarki wodnej w tym zapewnienie dostępu do wody, retencji i zapobiegania powodziom, gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Zakładane działania prowadzone będą w takich kierunkach jak:

1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE
2. Rozwój infrastruktury transportowej oraz integracji międzygałęziowej transportu
3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego
4. Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie
5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki
6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi
7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych
8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu

Obszar tematyczny 4 - Dostępność usług – zagadnienia dostępności do e-usług, bezpieczeństwa, współpracy regionalnej, ponadregionalnej i transgranicznej, jak również kompleksowe wsparcie obszarów w planowaniu przestrzennym.

Program ochrony środowiska ma formułę otwartą, co oznacza, że winien być korygowany i uszczegóławiany wraz ze zmianą aktów prawnych.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020-2023 z perspektywą do 2027r.

W Programie, każdemu z poniżej wymienionych obszarów interwencji, przyporządkowano jeden cel interwencji.

Obszar interwencji	Cele interwencji
Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zapewnienie dobrego stanu środowiska w zakresie jakości powietrza, oraz adaptacja do zmian klimatu
Zagrożenie hałasem	Poprawa klimatu akustycznego w województwie podkarpackim
Promieniowanie elektromagnetyczne	Ochrona ludności i środowiska przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
Gospodarka wodna	Przeciwdziałanie, minimalizowanie i usuwanie skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych oraz zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody dla społeczeństwa i gospodarki
Gospodarka wodno-ściekowa	Zrównoważone gospodarowanie wodami dla zapewnienia zapotrzebowania na wodę dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód
Zasoby geologiczne	Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów geologicznych oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją i prowadzeniem prac poszukiwawczych
Gleby	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb oraz minimalizowanie i usuwanie skutków zmian klimatu, w tym osuwisk
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Zagospodarowanie odpadów zgodne z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, ukierunkowane na gospodarkę o obiegu zamkniętym
Zasoby przyrodnicze	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
Zagrożenie poważnymi awariami	Zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i ekologicznego mieszkańcom województwa podkarpackiego

Program ochrony środowiska dla Gminy Łańcut realizowany jest poprzez systematyczne działania na rzecz ochrony wód, powietrza, powierzchni ziemi i przyrody ukierunkowane na zahamowanie niekorzystnych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska naturalnego. Zakłada zmniejszenie, eliminację lub przeciwdziałanie zagrożeniom środowiskowym szczególnie związanym z narażeniem zdrowia i życia mieszkańców oraz wpływającym na stan najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy.

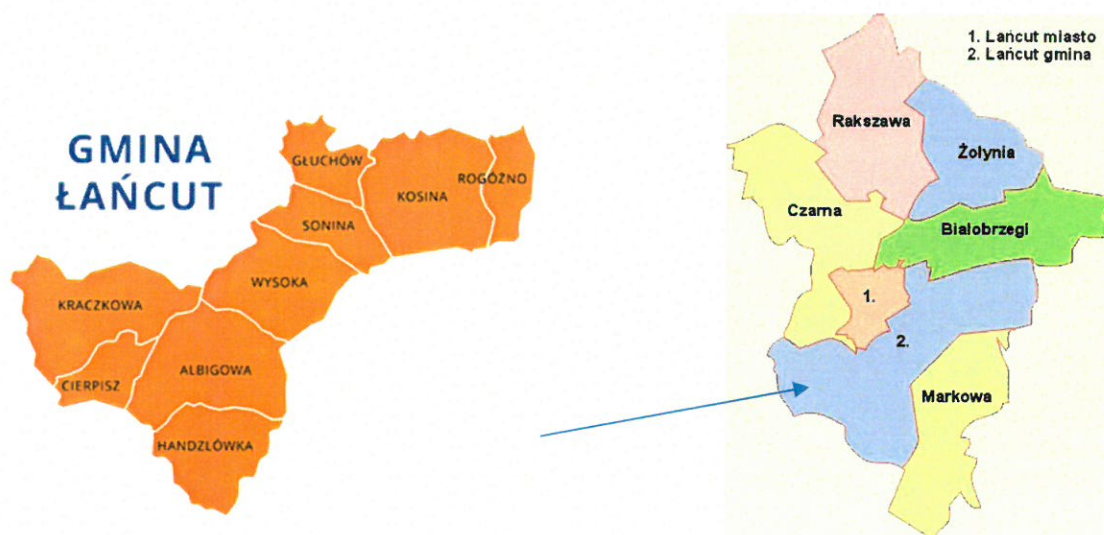
Zachowania proekologiczne władz samorządowych czy też mieszkańców są coraz częściej wymuszane przez czynniki ekonomiczne, takie jak wysokie opłaty za odprowadza ścieków czy oddawanie odpadów.

Należy zaznaczyć także, że przedsięwzięcia wskazane w POŚ będą posiadały indywidualne oceny oddziaływania na środowisko.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Informacje ogólne

Gmina Łańcut leży w centralnej części województwa podkarpackiego i wchodzi w skład powiatu łańcuckiego, co przedstawia rysunek nr 1. Sąsiaduje z Miastem Łańcut oraz trzema gminami powiatu łańcuckiego: Białobrzegi, Markowa i Czarna, z Gminą Przeworsk i Gać z powiatu przeworskiego oraz z Gminami Krasne i Chmielnik znajdującymi się na obszarze powiatu rzeszowskiego.

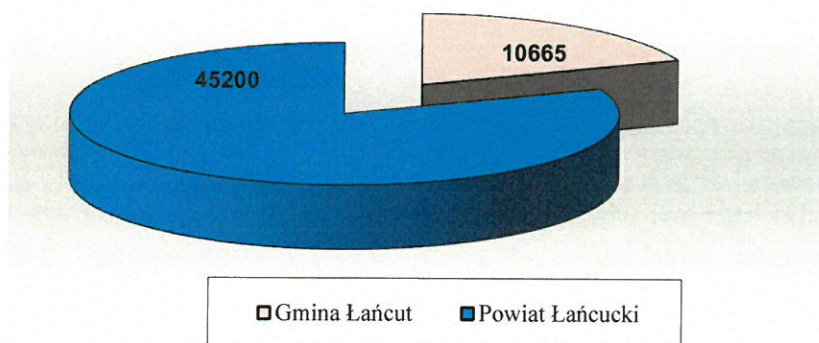
Rysunek nr 1. Położenie Gminy Łańcut w powiecie łańcuckim

Jest największą pod względem powierzchni i ludności gminą powiatu łańcuckiego.

W jej skład wchodzi dziewięć sołectw:

- Albigowa o powierzchni 1 875 ha,
- Cierpisz o powierzchni 458 ha,
- Głuchów o powierzchni 728 ha,
- Handzlówka o powierzchni 1 173 ha,
- Kosina o powierzchni 2 056 ha,
- Kraczkowa o powierzchni 1 810 ha,
- Rogóźno o powierzchni 473 ha,
- Sonina o powierzchni 850 ha,
- Wysoka o powierzchni 1 205 ha.

Zajmują one łącznie powierzchnię 10 665 ha, co stanowi ok. 23% powierzchni całego powiatu (wykres nr 1).

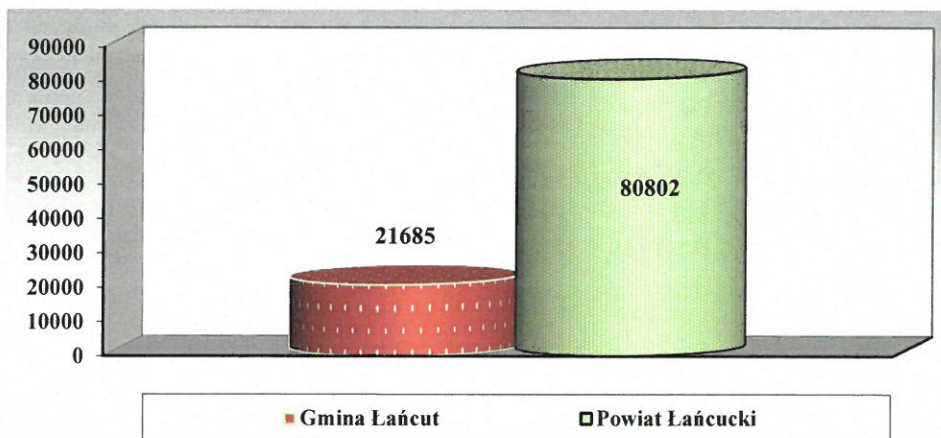
Wykres nr 1. Obszar Gminy Łańcut na tle Powiatu Łańcuckiego

Obszar Gminy Łańcut zamieszkuje blisko 21,7 tys. mieszkańców (dane na dzień 31.12.2023) i jest to 27,0 % mieszkańców powiatu łańcuckiego (wykres nr 2). Na km² powierzchni przypada tutaj 207 osób, czyli średnia gęstość zaludnienia jest tutaj znacznie większa niż średnia gęstość zaludnienia w Polsce (122 osób/km²) czy w województwie podkarpackim (119 osób/km²).

Struktura mieszkańców Gminy Łańcut na koniec 2023 r. wynosiła:

- mężczyźni 10,75 tys. osób (49,5%)
- kobiety 10,93 tys. osób (50,4%)

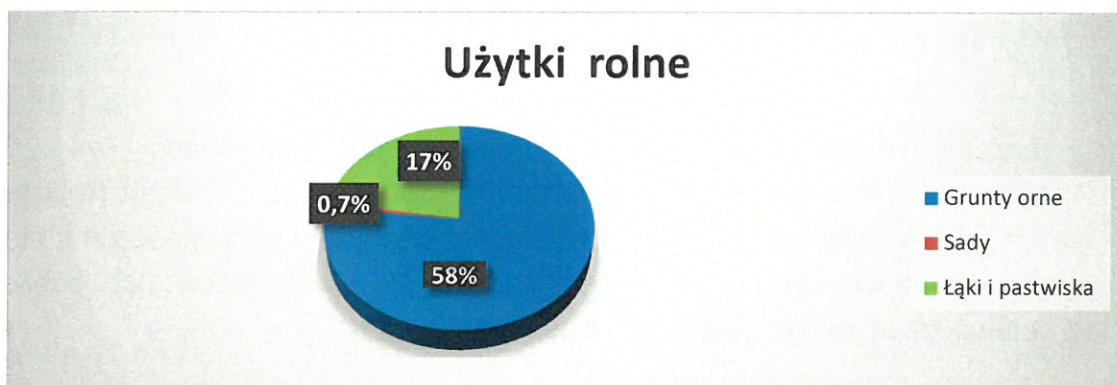
Osoby w wieku produkcyjnym to 13 538 (62%), natomiast mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym jest 8 263 (38%). W stosunku do 2016 r. zwiększył się odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym o 1,2 %. W 2023 r. liczba ludności była na podobnym poziomie w stosunku do roku 2018.

Wykres nr 2. Udział mieszkańców Gminy Łańcut na tle ludności Powiatu Łańcuckiego

Rolnictwo

Gmina Łańcut ma charakter rolniczy, na co wpłynęły warunki glebowo-klimatyczne. Użytki rolne zajmują 8631,4 ha, z czego ok. 8589,8 ha znajduje się w sektorze prywatnym, a ok. 41,6 ha stanowi własność Gminy Łańcut. Łącznie stanowią one około 60 % powierzchni całej gminy. Wg spisu rolnego 2020 w strukturze użytków rolnych dominują grunty orne, stanowiące około 58 %, prawie 17 % zajmują łąki i pastwiska, a 0,7 % to sady. Dane te zobrazowano na wykresie nr 3.

Wykres nr 3. Użytki rolne w Gminie Łańcut

W rolnictwie dominuje sektor prywatny. Zaznacza się tu największe w skali kraju rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Większość z nich mieści się w przedziale od 1-5 ha. W tych małych i bardzo małych gospodarstwach trudno jest prowadzić opłacalną produkcję rolną. Wpłynęło to na rozwój pracochłonnych kierunków produkcji rolniczej, głównie roślinnej. Dominuje uprawa zbóż, buraka cukrowego, rzepaku oraz ziemniaków. Hodowla bydła i trzody chlewnej występuje tutaj w niezbyt dużej ilości

w porównaniu z innymi gminami powiatu. Niewielka część mieszkańców Gminy utrzymuje się z pracy w gospodarstwie i coraz częściej są to grunty dzierżawione. W ostatnich latach zauważa się również dynamiczny rozwój gospodarstw agroturystycznych, które stają się alternatywą dla drogich hoteli i pensjonatów.

Gleby

Gleby Kraczkowej są mało zróżnicowane pod względem rodzaju, gatunku oraz ich przydatności rolniczej. Ok. 80% gruntów wsi stanowią gleby wytworzone z lessów, o odczynie przeważnie słabo lub średnio kwaśnym. W dolinie potoku Sawa oraz w dolinach jego dopływów występują mady brunatne czarnoziemne. Są to gleby z reguły zasobne w przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe, o odczynie przeważnie obojętnym. W niektórych mniej lub bardziej płaskich obniżeniach terenowych /o stosunkowo słabym odpływie wód powierzchniowych/ występują gleby podmokłe. Zajmują one jednak stosunkowo małą powierzchnię.

Gleby Cierpisza:

- w dolinie potoku Sawa występuje niewielki obszar utworów madowych;
- część wschodnia i północna zbudowana jest z gleb lessowych w typie pseudobielicowym oraz brunatnym. Gleby te są lekkie i średnio ciężkie do uprawy mechanicznej, o kwaśnym i średnio kwaśnym odczynie;
- w części południowo-zachodniej i południowej występują gleby zwietrzelinowe w typie brunatnym i częściowo pseudobielicowym. Są to gleby niezbyt urodzajne, ubogie w próchnicę oraz składniki pokarmowe (głównie fosfor).

Gleby Albigowej:

- najczęściej jest lessów, które decydują o produktywności rolniczej tego terenu. Są to gleby lekkie lub średnio ciężkie do uprawy, o właściwym uwilgotnieniu. Mają średnią lub wysoką przyswajalność dla roślin fosforu, potasu i magnezu. Dużą część stanowią gleby aluwialne czyli gleby lessowe w typie brunatnym lub czarnoziemnym, położone w podłużnych śródpolnych obniżeniach. Większość z nich często uwilgotniona jest nadmiernie;
- drugą pod względem zajmowanej powierzchni grupę gleb stanowią gleby wietrzynowe występujące w południowej części wsi. Są to gleby lessopodobne o właściwym uwilgotnieniu, kwaśne lub słabokwaśne. Posiadają niską zawartość fosforu, średnią lub niską zawartość potasu oraz średnią lub wysoką magnezu. W obrębie tych gleb nieduży obszar stanowią rędziny fliszowe – dość płytkie gleby gliniaste, wykazujące okresowy niedobór wilgoci (zwłaszcza w suche lata);
- gleby pochodzenia aluwialnego, mady współczesnych tarasów rzecznych, występujące w dolinie rzeki Sawa i jej bocznych dopływów. Są to gleby lekkie lub średnio ciężkie do uprawy, okresowo podmokłe;
- w północno-wschodniej części Albigowej, w dolnym odcinku Sawy i jej prawego dopływu występują mady zwięzłe. Są one ciężkie do uprawy, mające w poziomie ornopróchnicznym ił pylasty.

Gleby Wysokiej:

- w dolinie Sawy występują mady brunatne wytworzone z pyłów;
- na pozostałym obszarze występują lessy całkowite.

Gleby Sonina:

- w części środkowej wsi, w dolinie Sawy występują mady wytworzone wyłącznie z pyłów. Charakteryzują się głębokim poziomem próchnicznym o dużej zawartości próchnicy oraz właściwymi stosunkami wilgotnościowymi. Są to urodzajne gleby;
- południową i południowo-wschodnią część sołectwa zajmują przede wszystkim czarnoziemy wytworzone z lessów, które posiadają głęboki poziom próchniczny. Występują tu jeszcze pseudobielice i gleby brunatne wylugowane, wytworzone z lessów, średnio zasobne w przyswajalny fosfor i potas.

Gleby Głuchowa:

- aluwialna część północna wsi to wytworzone z pyłów i iłów na pyłach. Są to bardzo dobre gleby o głębokim poziomie próchnicznym, zasobne w składniki pokarmowe i o odczynie obojętnym;
- część południową stanowią gleby lessowe w typie pseudobielicowym i brunatnym. Średnio zasobne w składniki pokarmowe i dość zasobne w próchnicę.

Gleby Kosina:

- mady wytworzone z pyłów całkowitych i pyłów zalegających na iłach i piaskach. Ponadto występują tu gleby starych tarasów akumulacyjnych wytworzone również z pyłów na różnych podłożach, a także z piasków. Gleby te przeważnie są nadmiernie uwilgotnione w związku z czym skupia się na nich większość użytków zielonych wsi (łąk)
- czarnoziemy, gleby brunatne oraz pseudobielicowe wytworzone z całkowitych lessów.

Gleby Rogóżna:

- mady współczesnych tarasów akumulacyjnych wytworzone z pyłów. Ponadto, wzdłuż toru kolejowego występują utwory namylte o składzie mechanicznym pyłów. Gleby te przeważnie są nadmiernie uwilgotnione, w związku z czym skupia się na nich większość użytków zielonych;
- czarnoziemy, gleby brunatne oraz pseudobielicowe wytworzone z całkowitych lessów.

Turystyka

Gmina Łańcut jest jednym z regionów położonych na terenach charakteryzujących się dużymi walorami krajobrazowymi, szczególnie południowa część gminy. Na jej terenie nie brakuje malowniczych wzniesień, punktów widokowych, czystych lasów czy zacisznych miejsc do spacerów.

Do aktywności zachęcają liczne szlaki turystyczne, rowerowe czy edukacyjne:

Szlak Turystyczno - Historyczny im. płk. Leopolda Lisa-Kuli został wyznakowany w kolorze czerwonym, a jego długość wynosi 39 kilometrów.

Szlak rozpoczyna swój bieg w Kosinie – miejscu urodzenia płk. Leopolda Lisa-Kuli. Odległość między poszczególnymi punktami na szlaku:

- Kosina - Markowa - 7km
- Markowa - Husów - 7km
- Husów - Albigowa Honie - 7km
- Albigowa Honie - Cierpisz Górny - 3 km
- Cierpisz Górny – Kościółek Marii Magdaleny - 3 km
- Kościółek Marii Magdaleny - Słocina Kościół - 9 km
- Słocina Kościół - Rzeszów Rynek - 3 km.

Trasa rowerowa Gminy Łańcut - Malownicza trasa rowerowa (ok. 30 km) przebiega przez Handzlówkę, Albigowę-Honie, Cierpisz, Kraczkowę i Albigowę. Początek i zakończenie trasy znajduje się w centrum Handzlówki. Parkingi: obok Domu Kultury, kościoła i plebani.

Przebieg trasy:

- Handzlówka Pomnik Grunwald - Stadion
- Stadion Handzlówka - Cierpisz Górny
- Cierpisz Górny - Kraczkowa Dolna
- Kraczkowa Dolna - Albigowa Centrum
- Albigowa Centrum – Handzlówka.

Ścieżka Ekologiczno- Dydaktyczna „Koralowa” w Cierpiszu utworzona w 2001r. Ścieżka nosi nazwę "koralowej" ze względu na liczne okazy bzu koralowego. Trasa ścieżki została podzielona na 10 odcinków. Tablice prezentują okazy znajdujące się w lesie i treści kierowane zarówno dla uczniów jak również dorosłych. Na przejściu zwraca uwagę występowanie chronionego grzyba sromotnika bezwstydnego oraz kłokoczki południowej i skrzypu olbrzymiego. Na trasie ścieżki występują także obszary ze 100-letnimi sosnami i 100-letnim okazałym drzewostanem nasiennym modrzewia. Na trasie ścieżki meandruje mały śródleśny strumyk, a oczka wodne zwabiają kumaki i traszki. Po odpoczynku pod samotnym 150-letnim dębem ze źródłem wracamy na pole biwakowe. Przy trasie utworzona została również mała pętla ścieżki dla dzieci – „Królewna Śnieżka i Krasnoludki”.

Trasa rowerowa Szlakiem kraczkowskich kapliczek i krzyży Grunwald - Wzgórze Magdalenka - Cierpisz - Grunwald liczy 15,5 km. Rozpoczyna i kończy się w Kraczkowej przy pomniku Chwały Grunwaldzkiej. Podzielona jest na 4 odcinki o różnym stopniu trudności. Znajduje się na niej 20 zabytkowych kapliczek, 4 krzyże, zabytkowe 300 letnie dęby, kościółek pod wezwaniem Marii Magdaleny, gospodarstwa agroturystyczne, ośrodki kultury i punkty widokowe. Utworzona została w latach

2007-2008 w ramach wsparcia finansowego Fundacji Wspomagania Wsi.

Przebieg trasy:

- Pomnik Grunwald—Zagumnie Południowo-Zachodnie—krzyżówka z drogą powiatową 2,77 km
- Krzyżówka drogi Zagumnie Południowo-Zachodnie z drogą powiatową — droga przez „Budy” do drogi na Działach Zachodnich — wzgórze św. Marii Magdaleny — kościółek pw. św. Marii Magdaleny 4,23 km
- Kościółek pw. św. Marii Magdaleny – Cierpisz Górny – Cierpisz Dolny 4,23 km
- Cierpisz - Kraczkowa Pomnik Chwały Grunwaldzkiej 3,5 km.

Zachodnia (Solarna) trasa rowerowa w Handzlówce

Przebiega ona przez pagórkowaty teren Handzlówki i ma prawie 8 kilometrów długości. Została wytyczona wzdłuż trzech dróg publicznych o bardzo niskim natężeniu ruchu: dwóch gminnych „Okop” i „Gościńczyk” oraz powiatowej. Przy trasie utworzono cztery punkty postoju dla turystów. Każdy z nich składa się z ławki, stojaka na rowery oraz kosza na śmieci. Dodatkowo punkt postoju przy ośrodku kultury jest wyposażony w ładowarkę solarną, czyli instalację składającą się m.in. z panelu słonecznego, akumulatora oraz wtyczek do praktycznie każdego urządzenia mobilnego dostępnego na polskim rynku. Trasę zorganizowano w pobliżu kilku miejsc związanych ze sportem, turystyką i wypoczynkiem. Jest blisko wyciągu narciarskiego STAŚ oraz letniego schroniska dla turystów, w którym można skorzystać z toalety, kupić napoje chłodzące oraz wypożyczyć rower.

Przy trasie znajduje się też park im. Franciszka Magrysia, stadion piłkarski, boisko do piłki plażowej, ośrodek kultury, stadnina koni, restauracja i hotel Gościniec nad Sawą oraz Muzeum Regionalne Wsi Handzlówka.

Wschodnia trasa rowerowa w Handzlówce

Trasa przebiega wokół najwyższego wzgórza powiatu Łańcuckiego – Patrii znajdującego się na granicy Handzlówki i Husowa. Trasa biegnie przez drogę „Ślebodówka”, „Dwór” oraz drogę powiatową. Przy trasie znajdują się miejsca postoju dla turystów z ławeczkami i koszami na śmieci. Nie brakuje także miejsc widokowych.

Droga Krzyżowa na „Zimną Górę” w Cierpiszu

Budowa rozpoczęta została na początku lat 90-tych i polegała na ustawieniu po obu stronach drogi biegnącej od strumyka płynącego w kierunku północno – wschodnim do wzniesienia 10 stacji drogi krzyżowej.

Droga krzyżowa liczy 500 m. Rozpoczyna się przy moście na strumyku noszącym nazwę Cedron, gdzie po lewej stronie stoi krzyż z figurą przedstawiającą sylwetkę ukrzyżowanego Chrystusa, a kończy się na wzgórzu „Zimna Góra” - liczącym 275,7 m – przy drodze „Działy Wschodnie”. Zwieńczeniem trasy jest kaplica Matki Boskiej Różańcowej wybudowana w 2000 r. - w Roku Wielkiego Jubileuszu, w którą

wkomponowano potężny żelbetowy krzyż z figurą ukrzyżowanego Chrystusa i 4 pozostałe stacje drogi krzyżowej. Tu też w dolnej części frontowej ściany została wmurowana pamiątkowa tablica.

Stadnina koni „Bask” i Szkoła Jeździecka „PROMYK” w Albigowej

Szkoła Jeździecka „PROMYK” znajduje się w miejscu historycznym, na terenie posiadłości rodziny Potockich. Stadnina została założona jeszcze przed I wojną światową przez III Ordynata na Łańcucie - Hrabiego Romana Potockiego. Należy do jednych z najstarszych w kraju. Stąd wyszły konie, które rozstawiły polską hodowlę na całym świecie. Stadnina i szkoła oferują naukę i doskonalenie jazdy konnej dla dzieci i dorosłych, treningi sportowe, a także wyjazdy konno w malownicze tereny, oprowadzanie na kucykach, udostępnianie obiektu i koni na zdjęcia ślubne na koniu, plenery fotograficzne i malarskie, przygotowanie młodych koni pod siodło, komfortowy hotel dla koni oraz krytą ujeżdżalnię.

Infrastruktura Techniczna

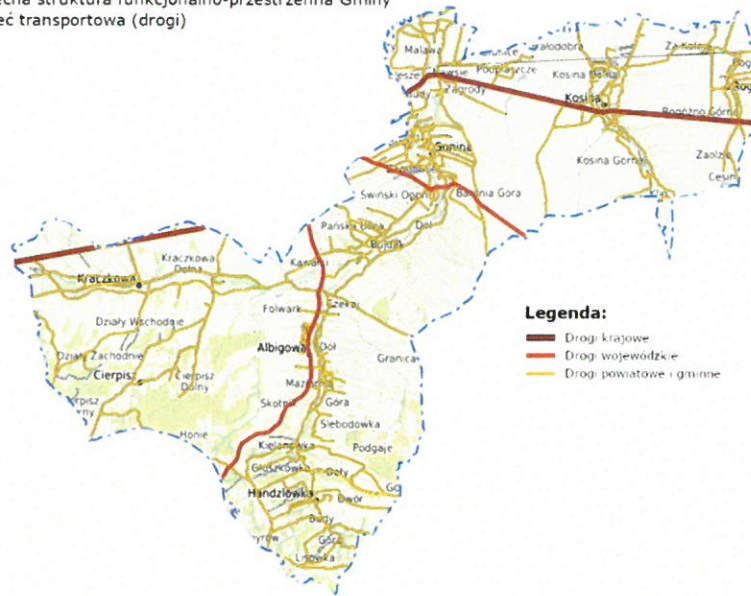
Drogi

Sieć komunikacyjna na obszarze gminy jest dobrze rozwinięta. Przez Gminę Łańcut przebiega sieć szlaków transportowych ułatwiających komunikację z otoczeniem (rysunek nr 4). Najważniejsza jest, przebiegająca przez południową część gminy - droga wojewódzka 877 (Naklik- Leżajsk- Łańcut - Szklary), łącząca się z autostradą A 4, a także z drogą wojewódzką 881 (Sokołów Małopolski – Łańcut- Kańczuga – Pruchnik - Żurawica). Długość sieci dróg w gminie wynosi około 181,10 km, na którą składa się: 13,3 km drogi krajowej DK 94 Jędrzychowice-Korczowa; 12,3 km dróg wojewódzkich; 44,5 km dróg powiatowych oraz ok. 55,0 km dróg gminnych publicznych i ok. 56 km asfaltowych dróg gminnych wewnętrznych. Wszystkie te drogi stanowią zasadniczy układ komunikacyjny gminy. Wiele dróg w ostatnich latach podlegało znaczącej modernizacji i daje się zauważyć znaczny wzrost jakości powierzchni drogowych. Dotyczy to zarówno dróg zaliczanych do krajowych czy wojewódzkich, jak również nawierzchni dróg powiatowych lub gminnych, przystosowanych tym samym do ruchu pojazdów o dużej ładowności.

Na dostępność komunikacyjną gminy pozytywny wpływ ma również położone w miejscowości Jasionka, 10 km na północ od Rzeszowa, lotnisko komunikacyjne i port lotniczy „Rzeszów – Jasionka”.

Gmina Łańcut

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy
- sieć transportowa (drogi)

Rysunek nr 4. Sieć dróg na terenie Gminy Łańcut (Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Łańcut)

Kolej

Do ważniejszych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym należy zelektryfikowana i zmodernizowana magistrala kolejowa E30 Kraków – Rzeszów - Przemysł, biegnąca przez północny teren Gminy Łańcut. Stanowi ona jeden z najbardziej obciążonych i najważniejszych szlaków tranzytowych przez Polskę. (rysunek nr 5).

Gmina Łańcut

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy
- sieć transportowa (kolej)

Rysunek nr 5. Sieć transportowa (kolej) na terenie Gminy Łańcut (Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Łańcut)

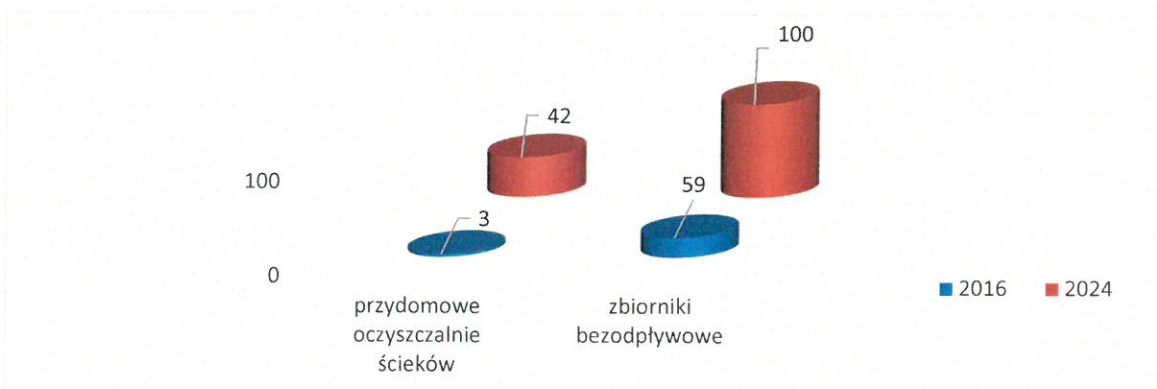
Wodociągi i kanalizacja

Gmina Łañcut posiada wysoki poziom zwodociągowania i odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej. Wodociągi są tutaj jednym z najlepiej rozwiniętych elementów infrastruktury komunalnej. Praktycznie wszystkie sołectwa w gminie posiadają sieć wodociągową, z której korzysta 96,6 % mieszkańców. Łączna długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej (bez przyłączy) w gminie wynosi 225 km, a 185 km stanowią przyłącza wodociągowe do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (stan na koniec grudnia 2023 r.). Mieszkańcy, którzy nie korzystają z sieci wodociągowej czerpią wodę ze studni lokalnych.

Wysoki jest również wskaźnik skanalizowania Gminy Łañcut. Odsetek ludności korzystającej w 2023 r. z sieci kanalizacyjnej wynosił 95,6%. Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi blisko 380 km (bez przyłączy), a same przyłącza stanowią blisko 120 km.

Według danych Zakładu Gospodarki Komunalnej sp. z o. z/s w Soninie na potrzeby zaopatrzenia w wodę mieszkańców i podmiotów gospodarczych w roku 2023 sprzedano w gminie ponad 715 tys. m³ wody, a odebrano 693 tys. m³ ścieków bytowych. Ścieki transportowane są siecią kanalizacyjną grawitacyjno – tłoczną do miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Woli Dalszej (Gmina Białobrzegi).

Według danych Urzędu Gminy Łañcut w 2016 r. zidentyfikowano tylko 3 przydomowe oczyszczalnie oraz 59 zbiorników bezodpływowych. Przeprowadzona kontrola właścicieli nieruchomości z zakresu wywiązywania się z obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych z nieruchomości zamieszkałych wykazała na dzień 30 września 2024 r., że na terenie gminy funkcjonują już 42 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Korzystano także z 100 zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków.

Wykres nr 4. Porównanie ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2016-2024

Gaz i energia elektryczna

Gazowa sieć rozdzielcza nad którą kontrolę sprawuje Karpacki Operator Systemu Dystrybucyjnego Sp. z o.o. obejmuje swym zasięgiem większość terenów osiedleńczych poszczególnych miejscowości w gminie. Gmina Łańcut charakteryzuje się stosunkowo wysokim odsetkiem ludzi korzystających z sieci gazowej (ponad 83%).

Sieć średniego napięcia obejmuje linie 15kV i jedną linię 30 kV. Sieć ta jest wystarczająca do obsługi gospodarstw indywidualnych oraz podmiotów gospodarczych znajdujących się na terenie gminy. Elektryfikacją objęte jest 100 % terenu gminy.

Telekomunikacja

Telefonizacją przewodową objętych jest ok. 78 % mieszkańców gminy. Jednak coraz więcej mieszkańców, szczególnie młodzieży i osób w wieku średnim, korzysta z telefonii komórkowej. Cały teren gminy położony jest w obszarze zasięgu głównych operatorów GSM. Na obszarze gminy zamontowano urządzenia nadawcze i anteny wchodzące w skład Systemu Radiowego Dostępu Abonenckiego (SRDA) typu A 9800 firmy Alcatel.

Geologia

Pod względem morfologicznym Gmina Łańcut położona jest w obrębie dwóch dużych krain geograficznych: Kotliny Sandomierskiej, obejmującej część Pradoliny Podkarpackiej i Podgórze Rzeszowskiego oraz Pogórza Karpackiego, obejmującego Pogórze Dynowskie, na wysokości 185-395 m n.p.m.

Budowa geologiczna obszaru Gminy Łańcut jest dość urozmaicona. Między pasmami wyżyn znajdują się długie doliny.

Gmina leży w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego, stanowiącego tektoniczną nieckę wypełnioną trzeciorzędowymi osadami pochodzenia morskiego. Wykształcone są one w stropie jako ility krakowieckie w postaci iłłów pylastych, lokalnie piasków pylastych i iłłupków. Występują one w obrębie Pradoliny Podkarpackiej na głębokości 8-14 m, a w obrębie Podgórze Rzeszowskiego na głębokości 18-35 m. Osady miocenyjskie są z kolei przykryte osadami czwartorzędowymi, które w spągu wykształcone są przeważnie jako osady wodnolodowcowe o zróżnicowanej miąższości. Na ich dnie przeważnie występuje seria osadów żwirowo – piaszczystych, które przykrywają gliny zwałowe z domieszką otoczków, z wkładkami piasków o różnym składzie granulometrycznym. Wymienione wyżej grunty nawzajem się przewarstwiają, tworząc soczewki o różnej miąższości. Kompleks tych gruntów osiąga miąższość 3 – 6 m. Na osadach wodno-

lodowcowych, w obrębie Pradoliny Podkarpackiej rzeka Wisłok zakumulowała osady w postaci mad rzecznych, przykrywających przemyte i przemieszczone osady piaszczysto – żwirowe. W obrębie starorzeczy, w tym większych dolin bocznych (np. doliny Sawy przepływającej przez Głuchów i Soninę) wśród mad rzecznych występują soczewki gruntów organicznych, w postaci namułów organicznych o różnej miąższości. W obrębie Podgórza Rzeszowskiego osady wodno-lodowcowe przykrywają osady eoliczne – lessy o znacznej miąższości, wykształcone w postaci pyłów lub glin lessopodobnych. Miąższość tych osadów lokalnie przekracza 20 m.

Gmina Łańcut nie jest zasobna w kopaliny. Jedynym surowcem o udokumentowanych zasobach jest gaz ziemny.

Oceniając grunty występujące w podłożu na terenie gminy pod względem ich przydatności do lokalizowania budownictwa, należy stwierdzić że nadają się one do bezpośredniego posadowienia budynków, poza gruntami organicznymi – torfami i namułami organicznymi.

Klimat

Gmina Łańcut położona jest w obrębie najcieplejszego obszaru Polski, gdzie panuje klimat o średniorocznej temperaturze wynoszącej 8°C, dominującym zachodnim i południowo-zachodnim kierunku wiatru i średniej rocznej ilości opadów atmosferycznych wahającej się od 650 do 700 mm.

Część nizinna gminy charakteryzuje się słabo urzeźbioną powierzchnią, miejscami tylko pofalowaną o średnich wysokościach 150-250 m n.p.m. Panuje tu klimat umiarkowanie wilgotny, cieplejszy o średniej rocznej opadów atmosferycznych 600-700 mm. Część górzysta charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, tworzoną przez pasma wzgórz przebiegających z północnego zachodu na południowy wschód. Średnia wysokość terenu wynosi 350-420 m n.p.t. Najwyższe wzniesienie to wzgórze Patria pomiędzy Handzlówką a Husowem o wysokości 418 m. Klimat w rejonie Pogórza posiada charakter przejściowy, między nizinny a górskim. Występuje tu większa wilgotność oraz większa średnia roczna suma opadów atmosferycznych wynosząca 700-850 mm.

Przybliżony czas trwania poszczególnych pór roku:

- wiosna 60 dni
- lato 90 dni
- jesień 90 dni
- zima 120 dni.

Działalność gospodarcza

Gmina Łańcut nie należy do obszarów, gdzie znajduje się duże zagęszczenie podmiotów gospodarczych. Przeważają tutaj zakłady małe, można rzec rodzinne. Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych wskazuje, że na terenie Gminy Łańcut znajduje się 396 podmiotów gospodarczych, w tym:

- 355 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą,
- 23 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- 16 spółek cywilnych,
- 2 spółki komandytowe.

3. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA.

3.1. Powietrze i hałas

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego

W Polsce zagadnienia ochrony powietrza uregulowane są w ustawie Prawo ochrony środowiska i odpowiednich aktach wykonawczych.

Zanieczyszczenia zarówno naturalne, jak i antropogeniczne powodują ogólne pogorszenie się stanu środowiska. Zanieczyszczenia atmosfery prowadzą do zanieczyszczenia gruntów, wód powierzchniowych, w mniejszym stopniu podziemnych, wywierają zły wpływ na rośliny, zwierzęta, a także na samego człowieka.

Zanieczyszczenia podzielić możemy na:

- chemiczne – gazy oraz aerozole (dwutlenki siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla);
- mechaniczne – pyły.

Gmina Łańcut położona jest w południowo-zachodniej części Powiatu Łańcuckiego. Stopień uprzemysłowienia gminy nie jest zbyt duży. Zlokalizowane są tutaj podmioty gospodarcze w zdecydowanej większości zaliczane do małych i średnich.

Kotłownie lokalne (szczególnie prywatne) opalane są zazwyczaj węglem kamiennym o zróżnicowanych parametrach – często wysokiej zawartości siarki.

Niejednokrotnie w kotłowniach domowych (szczególnie w okresie zimowym) spalane są różnego rodzaju odpady (tworzywa sztuczne, tekstylia, opony). Zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania takiego „paliwa” nie tylko powodują wprowadzanie do środowiska szkodliwych gazów jak np. chlor, dioksyny i furany, ale także powodują uciążliwości zapachowe dla sąsiadujących gospodarstw.

Wyniki oceny jakości powietrza		
	2021 r.	2022 r.
SO ₂ - stężenie średnioroczne	3-4 µg/m ³	3-4 µg/m ³
NO ₂ - stężenie średnioroczne	11-14 µg/m ³	7-9 µg/m ³
Pył zawieszony PM10 – stężenie średnioroczne	20-28 µg/m ³	17-25 µg/m ³
Pył zawieszony PM10- najwyższa wartość 36 max. dobowego	48 µg/m ³	39 µg/m ³
Pył zawieszony PM2,5 – stężenie średnioroczne	13-19 µg/m ³	11-18 µg/m ³
Benzo(a)piren - stężenie średnioroczne	0,8-3 ng/m ³	0,4-2 ng/m ³
Ozon liczba dni z przekroczeniem	0-1	1-4
Ozon średnia 3-letnia (2019-2021) dni z przekroczeniem	0-2	0-2

Uchwałą nr LII/869/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 kwietnia 2018 r. zostały wprowadzone ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw tzw. uchwała antysmogowa. Uchwała wyznacza terminy, od których w nowo wybudowanych domach, lub przy wymianie kotła na nowy nie będzie możliwa eksploatacja kotła na węgiel lub drewno niespełniającego wymagań określonych w uchwale. Uchwała wprowadza również wymagania dla jakości stosowanych paliw, aby wyeliminować z użycia paliwa złej jakości, głównie odpady węglowe. Wraz z wejściem w życie uchwały antysmogowej (w województwie podkarpackim od 1.06.2018 r.) nie można stosować do ogrzewania węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem, mułów i flotokonzentratów węglowych. Te frakcje to właściwie odpady węglowe zawierające znaczne ilości wilgoci, popiołu i innych zanieczyszczeń decydujących o dużej emisji przy jego spalaniu. Zakazane jest także spalanie drewna i biomasy o wilgotności powyżej 20%. W uchwale zawarto również regulacje dotyczące ograniczenia emisji z kominków, które także będą musiały spełniać wymagania emisyjne. Od przyjętego w uchwale terminu dopuszczone będzie używanie tylko kominków spełniających wymagania emisyjne lub kominków, których sprawność cieplna wynosi co najmniej 80%. Kominki, które nie będą spełniać tych wymagań będą musiały zostać wyposażone w urządzenie redukujące emisję zanieczyszczeń do poziomu zgodnego z wymaganiami. Pełny tekst uchwały antysmogowej dostępny jest na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego:

<http://www.bip.podkarpackie.pl/index.php/informacja-o-srodowisku/ochrona-powietrza/4055-uchwala-antysmogowa-dla-województwa-podkarpackiego>.

Wsparciem dla mieszkańców Podkarpacia w walce ze smogiem są również programy realizowane przez Fundusze Ochrony Środowiska: Program Priorytetowy NFOŚiGW „Czyste powietrze” oraz Program WFOŚiGW w Rzeszowie „Przyjazny Dom” mające na celu m.in. wymianę niskosprawnych i przestarzałych urządzeń i instalacji grzewczych.

Na terenie powiatu łańcuckiego (w tym Gminy Łańcut) w 2022 r. nie została zlokalizowana żadna stała stacja pomiarowa manualna czy też automatyczna, stąd też w ocenie jakości powietrza wykorzystano wyniki modelowania.

Na obszarze powiatu łańcuckiego w latach 2021-2022 dotrzymane zostały wartości kryterialne w zakresie wszystkich substancji, dla których dokonuje się oceny jakości powietrza, z wyjątkiem benzo(a)pirenu. Wyniki rocznych ocen jakości powietrza wykazały występowanie na terenie powiatu średniorocznego stężenia dwutlenku siarki na poziomie 3-4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w obu analizowanych latach. W okresie tym dotrzymana została również norma określona dla stężenia 1-godzinnego i 24-godzinnego dwutlenku siarki. Stężenia średnioroczne dwutlenku azotu wyniosły 10-15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 25-38% normy w roku 2021 i 6-11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 15-28% normy w roku 2022. W analizowanym okresie nie wystąpiły również przekroczenia normy 1-godzinnej określonej dla dwutlenku azotu. Stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 wyniosły 18-28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 45-70% normy w roku 2021 i 16-25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ tj. 40-63% normy w roku 2022. W zakresie stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 określono wartość 36 max. wskazującego, czy na danym terenie wystąpiło ponad 35 dni w ciągu roku ze stężeniem dobowym pyłu zawieszonego PM10 wyższym od 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Na terenie powiatu łańcuckiego wartość 36 maksimum ze stężeń dobowych pyłu zawieszonego PM10 w latach 2021-2022 nie przekroczyła 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, co wskazuje, że dobowy poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 został dotrzymany. Na terenie powiatu łańcuckiego stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM2,5 zawierały się w przedziale 12-19 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w roku 2021 i 10-18 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w roku 2022. Wyniosły one maksymalnie 95%, obowiązującego od 1 stycznia 2020 r. dopuszczalnego stężenia średniorocznego wynoszącego 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu wyniosły: 0,6-3 ng/m^3 tj. 60-300% poziomu docelowego w roku 2021 oraz 0,3-2 ng/m^3 tj. 30-200% poziomu docelowego w roku 2022.

Zagrożenia hałasem

Hałasem nazywamy drgania rozprzestrzeniające się w postaci fali akustycznej o częstotliwościach i natężeniu stwarzającym uciążliwość dla ludzi i środowiska. Natężenie hałasu określa się wartością poziomu dźwięku mierzoną w decybelach [dB].

Klimat akustyczny określa się równoważnym poziomem dźwięku A. Poziom ten jest określany jako suma poziomów odnoszących się do różnych źródeł. Otrzymaną w ten sposób wielkość określa się jako poziom hałasu w środowisku i nazywa klimatem akustycznym. Równoważny poziom dźwięku ściśle związany jest z czasem jego trwania. Przenikający do środowiska hałas w zależności od jego natężenia może być uciążliwy, czyli utrudniający życie, dokuczliwy, czyli powodujący szkodliwą uciążliwość oraz szkodliwy, gdy jego wartość przekracza dopuszczalny poziom tzw. poziom progowy.

Zapisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku określiły dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku. Przedstawia je poniższa tabela nr 1:

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq,D}$ i $L_{Aeq,N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq,D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq,N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq,D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq,N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Najbardziej rygorystyczne normy dotyczą terenów zabudowy szpitalnej, sanatoryjnej i domów opieki społecznej, terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych poza miastem, następnie terenów zabudowy mieszkalnej.

W latach 2017-2020 na terenie Gminy Łańcut nie prowadzono pomiarów monitoringowych klimatu akustycznego.

Według Państwowego Zakładu Higieny skala uciążliwości hałasu przedstawia się następująco:

- mała uciążliwość hałasu $L_{Aeq} < 52\text{dB}$
- średnia uciążliwość hałasu $52 \leq L_{Aeq} < 62\text{dB}$
- duża uciążliwość hałasu $63 \leq L_{Aeq} < 70\text{dB}$
- bardzo duża uciążliwość hałasu $L_{Aeq} > 70\text{dB}$

Ostatnie badania w Polsce przeprowadzone przez Inspekcję ochrony Środowiska oraz specjalistyczne instytuty zajmujące się akustyką środowiska wskazują na poszerzanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny jest dominującym źródłem zakłóceń klimatu akustycznego środowiska. Na znaczne pogorszenie klimatu akustycznego wzdłuż tras komunikacyjnych ma wpływ gwałtowny rozwój motoryzacji w ostatnich dziesięcioleciach i związany z tym wzrost natężenia ruchu. Podstawowymi czynnikami decydującymi o poziomie hałasu drogowego są:

- natężenie ruchu pojazdów w tym procentowy udział pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu;
- stan techniczny nawierzchni.

Rysunek 6. Sieć dróg na terenie powiatu łańcutkiego

Z Raportu o stanie środowiska w Województwie Podkarpackim wynika, że na terenie Powiatu Łańcuckiego nie były przeprowadzane pomiary hałasu komunikacyjnego czy też przemysłowego.

Jednak uciążliwość dźwiękową można zauważyć w okolicach autostrady A4 oraz dróg krajowych (94) i wojewódzkich, w szczególności na odcinkach wysokim natężeniu ruchu.

Rysunek 7. Sieć dróg krajowych objęta monitoringiem

Natężenie ruchu pojazdów lekkich (PL) i ciężkich (PC), na kolejnych odcinkach dróg krajowych przyjęte do obliczeń akustycznych, z podziałem na porę dzienną (godz. 6 – 18), wieczorną (18-22) i nocną (22-6) oraz dla całej doby

L.p.	Nr drogi		Nazwa odcinka	ID odcinka	Km		Pora dzienna		Pora wieczorna		Pora nocna		Doba		SDR
	Kraj.	E			Pocz.	końca	PL	PC	PL	PC	PL	PC	PL	PC	
1.	4	E40	GR. WOJ. -MACHOWA	PK_6_0650_4	527.5	529.2	10092	2549	2481	714	1554	1343	14127	4606	18733
2.	4 4b	E40	MACHOWA-PILZNO	PK_6_0651_4	529.2 0.0	535.0 1.9	9483	2549	2472	655	1736	1235	13691	4439	18130
3.	4b 4	E40	PILZNO-DĘBICA	PK_6_0652_4b	1.9 538.3	2.5 548.1	9983	2358	2455	549	1592	1060	14030	3967	17997
4.	4	E40	DĘBICA /OBWODNICA/	PK_6_0653_4	548.1	551.9	8841	2048	2208	519	1324	967	12373	3534	15907
5.	4	E40	DĘBICA-LUBZINA	PK_6_0654_4	551.9	554.7	9007	1820	2174	442	1192	828	12373	3090	15463
6.	4	E40	LUBZINA-ROPCZYCE	PK_6_0655_4	554.7	558.2	9637	1792	2383	446	1440	942	13460	3180	16640
7.	4	E40	ROPCZYCE /PRZEJŚCIE/	PK_6_0656_4	558.2	567.4	11007	1956	2600	453	1594	860	15201	3269	18470
8.	4	E40	ROPCZYCE-SĘDZISZÓW MŁP.	PK_6_0657_4	567.4	572.7	8985	1673	2127	399	1320	774	12432	2846	15278
9.	4	E40	SĘDZISZÓW MŁP. -KŁĘCZANY	PK_6_0658_4	572.7	582.1	10686	1975	2485	455	1529	757	14700	3187	17887
10.	4	E40	KŁĘCZANY-RZESZÓW	PK_6_0659_4	582.1	587.5	11591	1809	2539	398	1552	771	15682	2978	18660
11.	4	E40	RZESZÓW-KRACZKOWA	PK_6_0660_4	602.3	606.5	19488	2153	4704	400	2294	664	26486	3217	29703
12.	4	E40	KRACZKOWA-ŁAŃCUT	PK_6_0661_4	606.5	614.6	14439	1768	3457	356	1835	598	19731	2722	22453
13.	4	E40	ŁAŃCUT /PRZEJŚCIE/	PK_6_0662_4	614.6	615.6	10617	1667	2081	322	1241	574	13939	2563	16502
14.	4	E40	ŁAŃCUT-PRZEWORSK	PK_6_0663_4	615.6	632.9	9461	1519	2136	316	1410	574	13007	2409	15416
15.	4	E40	PRZEWORSK /PRZEJŚCIE/	PK_6_0664_4	632.9	637.6	10870	1351	2162	285	1406	501	14438	2137	16575
16.	4	E40	PRZEWORSK-JAROSŁAW	PK_6_0665_4	637.6	643.8	7101	1093	1492	227	1219	488	9812	1808	11620
17.	4	E40	JAROSŁAW /PRZEJŚCIE/	PK_6_0666_4	643.8	653.8	10430	1308	2819	307	1440	455	14689	2070	16759
18.	4	E40	JAROSŁAW-RADYMNO	PK_6_0667_4	653.8	660.1	8351	1275	1829	237	1197	439	11377	1951	13328
19.	9	E371	GR. WOJ. -NAGNAJÓW	PK_6_0668_9	126.7	127.1	5461	1852	1408	496	812	724	7681	3072	10753
20.	9	E371	JADACHY-NW DĘBA	PK_6_0669_9	132.5	141.3	4813	1212	1159	334	726	578	6698	2124	8822
21.	9	E371	NW DĘBA /PRZEJŚCIE/	PK_6_0670_9	141.3	145.4	6772	1182	1436	296	800	527	9008	2005	11013
22.	9	E371	NW DĘBA-MAJDAN KRÓLEWSKI	PK_6_0671_9	145.4	147.2	5735	1153	1345	314	839	480	7919	1947	9866

3.2 Jakość wód

Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej) zobowiązała wszystkie państwa członkowskie do podjęcia działań na rzecz ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych. RDW obowiązuje państwa członkowskie do opracowania planów gospodarowania wodami dla każdego obszaru dorzecza wyznaczonego w danym kraju.

Zgodnie z wymogami RDW oraz ustawą Prawo wodne, dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami opracowano „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (aktualnie obowiązuje PGW z 2022 r.). Dokonano w nim podziału wód na jednolite części wód (JCW) – powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd).

Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP)

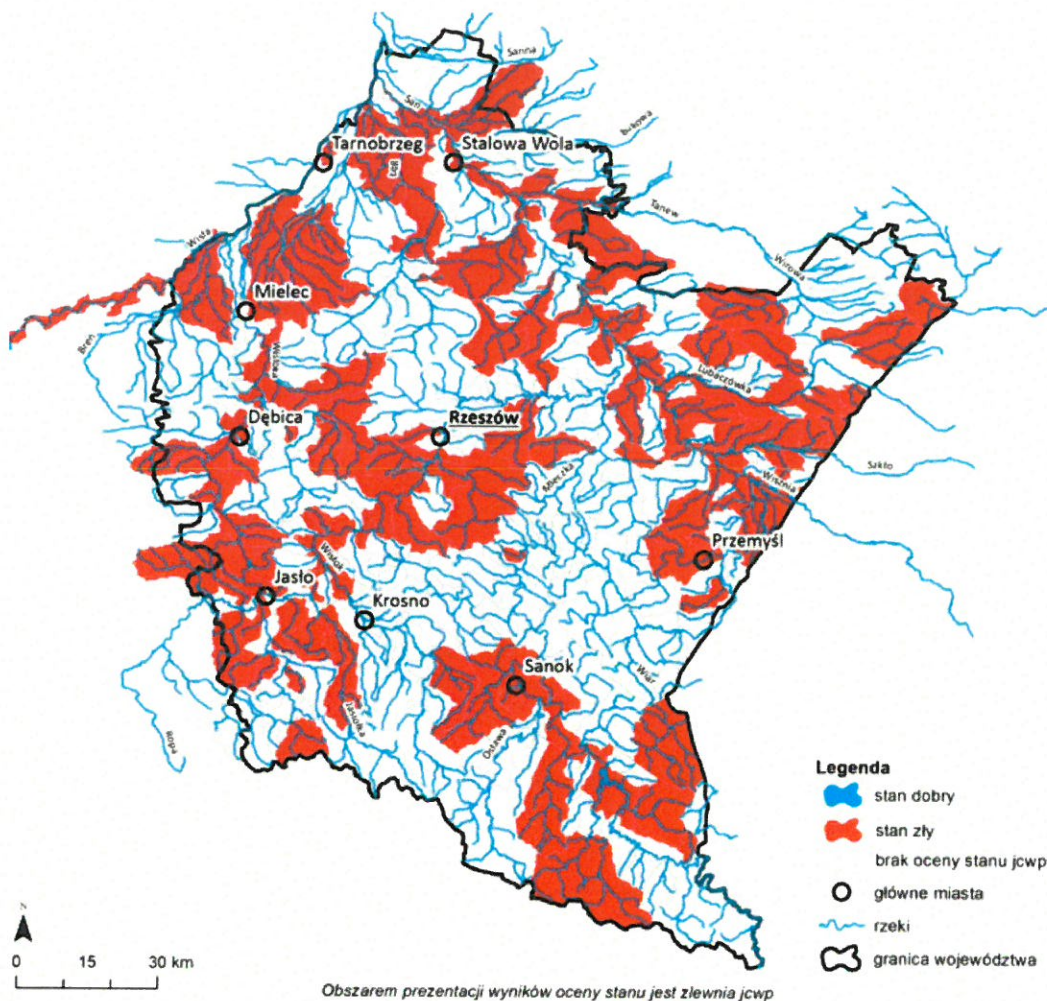
Teren gminy w całości należy do zlewni rzeki Wisłoka, która przepływa w odległości ok. 2-3 km od jej północnej granicy. Sieć wewnętrzną wód gminy tworzą potoki: Sawa, Kosinka, Kraczkowski i Graniczny oraz potoki bezimiennie. Główne ciek gminy - Sawa i Kosinka są prawobrzeżnymi dopływami Wisłoka płynącymi w kierunku z południa na północ.

Rzeka Sawa wypływa w Handzlówce, następnie przepływając przez Albigową, Wysoką, Soninę i Głuchów zbiera po drodze wody bezimiennych dopływów, a powyżej miejscowości Wysoka przyjmuje wody potoku Kraczkowskiego (płynącego przez Kraczkową) posiadającego rozbudowaną sieć bezimiennych dopływów spływających z Pogórza. Na terenie gminy Markowa bierze swój początek rzeka Kosinka (przepływająca przez Kosinę), odwadniająca wschodnią część gminy i nie posiadająca gęstej sieci dopływów. Obok Sawy i Kosinki do Wisłoka wpływa również potok Graniczny biorący swój początek w Soninie i przepływający następnie przez Głuchów. Ogólna długość rzek na terenie gminy wynosi 39,8 km, w tym 12,5 km uregulowanych. Jakość wód powierzchniowych płynących w ciekach wodnych na terenie Gminy nie jest monitorowana, stąd też nie można jednoznacznie wskazać stopnia ich zanieczyszczenia. Można jedynie domniemywać, że pomimo znacznego skanalizowania gminy do wód tych dostają się pewne ilości zanieczyszczeń pochodzenia antropologicznego, w tym również rolnicze.

Od 2016 r. zostały określone nowe jednolite części wód powierzchniowych. Na terenie Gminy Łańcut zewidencjonowano jednolite części wód powierzchniowych wymienione w poniższej tabeli.

Tabela nr 2. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie Gminy Łańcut

Kod JCWP	Nazwa JCWP	status	Cel środowiskowy/ potencjał ekologiczny	JCWP znajduje się w wykazie obszarów chronionych
RW20001922699	Wisłok od Starego Wisłoka do ujścia	Silnie zmieniona część wód	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz możliwość migracji organizmów wodnych; utrzymanie dobrego stanu chemicznego	Brak
RW200016226769	Sawa	Silnie zmieniona część wód	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz możliwość migracji organizmów wodnych; utrzymanie dobrego stanu chemicznego	TAK PLH180025 Nad Husowem
RW200016226789	Kosinka	Naturalna część wód	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego	Brak
RW20006226594	Maławka (Młynówka)	Naturalna część wód	osiągnięcie dobrego stanu wód	Brak
RW200016226756	Mikośka	Silnie zmieniona część wód	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego	Brak
RW200016226898	Strzyganka	Silnie zmieniona część wód	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego	Brak
RW2000162268929	Nowosiółka	Silnie zmieniona część wód	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego	Brak

Rysunek nr 8. Wyniki oceny jednolitych wód powierzchniowych rzecznych na terenie województwa podkarpackiego (Źródło PMS)

Po przeanalizowaniu elementów składowych oceny stanu wód, otrzymano powyższą mapę rozkładu wyników. Wynika z niej, iż wody powierzchniowe w Rzeszowie charakteryzują się złym stanem. Domniemywać można, iż wody powierzchniowe w Gminie Łańcut również posiadają zły stan.

Wody podziemne

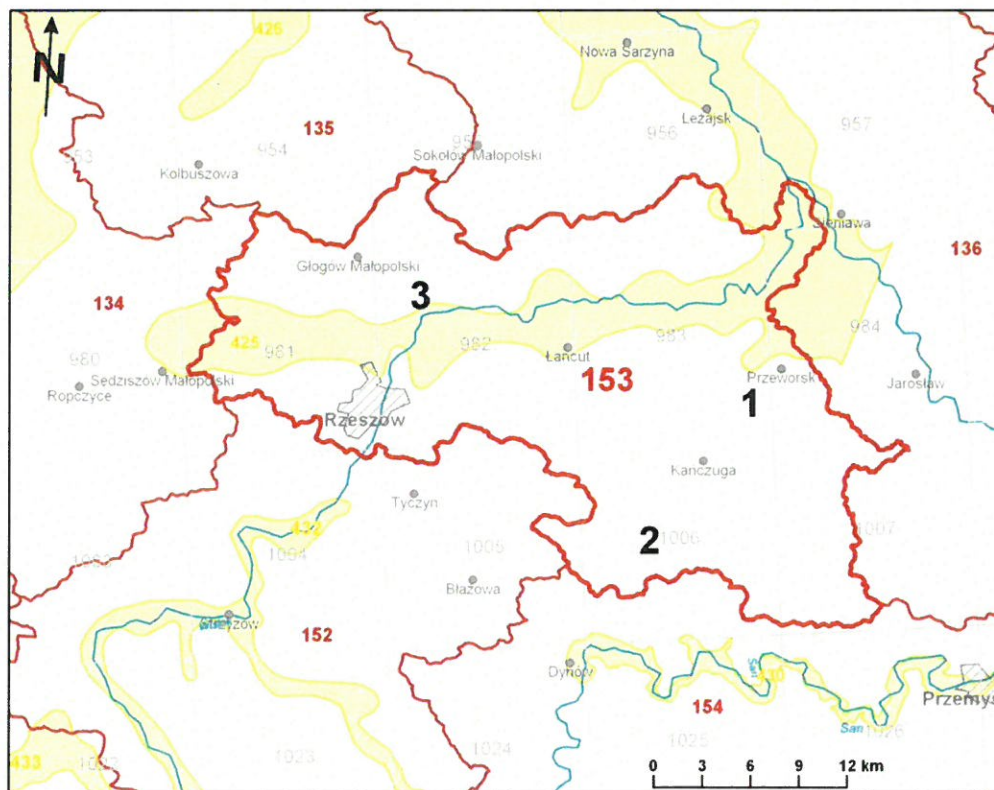
Wody podziemne są znacznie mniej zdegradowane jakościowo niż wody powierzchniowe. Wynika to z faktu, że są one częściowo chronione przed bezpośrednimi wpływami zanieczyszczeń pochodzących z powietrza, wód powierzchniowych i powierzchni ziemi.

Teren Gminy Łańcut obfituje w wody podziemne. Największe zasoby tych wód znajdują się w terasie rzecznej Wisłoka. Wody podziemne są pochodzenia

czwartorzędowego i wchodzi w skład Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 425 „Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów”.

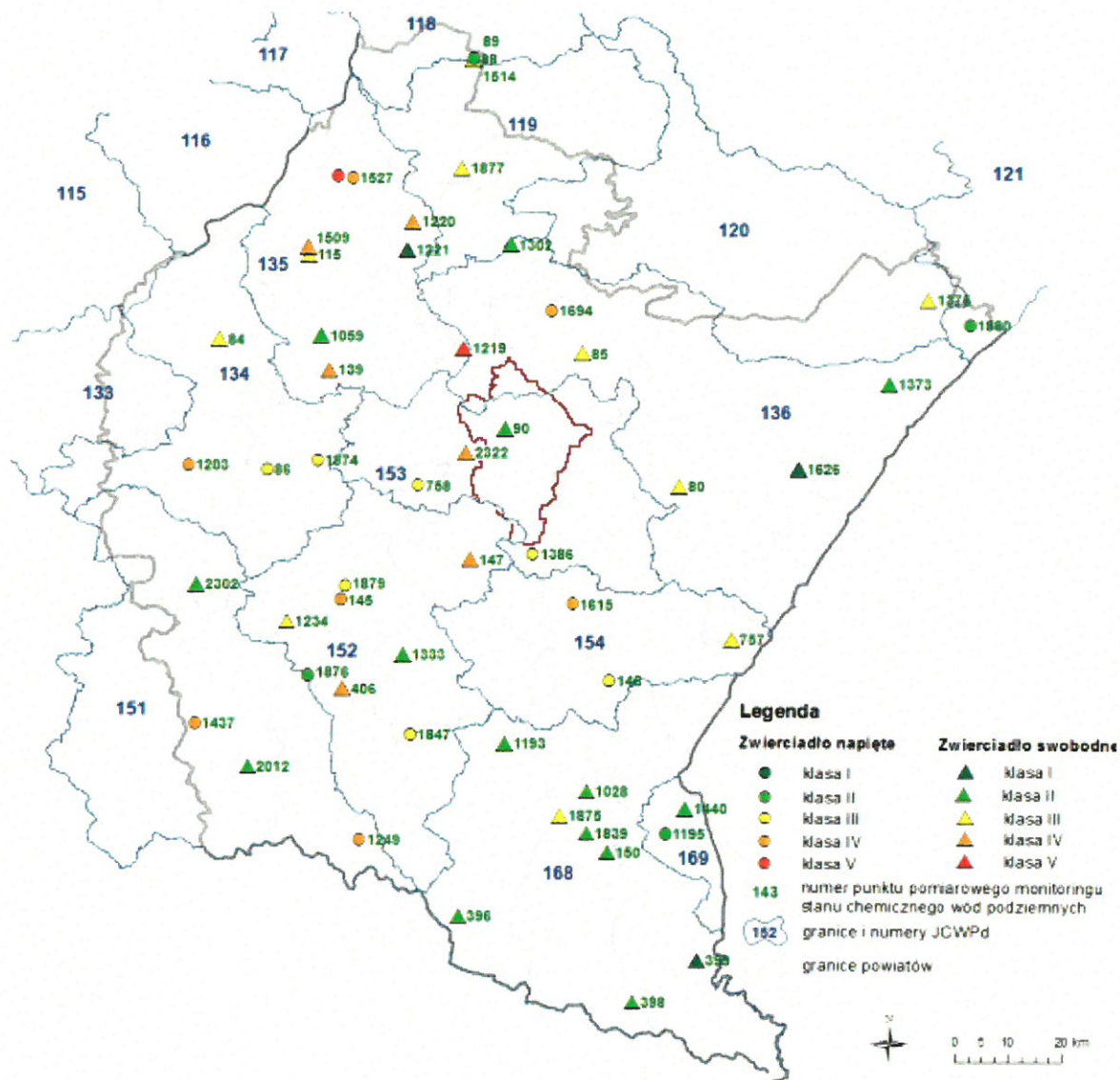
Nr GZWP	Nazwa zbiornika	Powierzchnia całkowita w km ²		Wiek	Typ zbiornika	Średnia głębokość ujęć [m]	Zasoby [tys.m ³ /d]
		GZWP	ONO + OWO				
425	Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów	2194	3023	Q _{czk}	Porowy	10 – 30	576

Od 2016 r. na terenie Gminy wyznaczono jednolitą część wód podziemnych o numerach 153. PLGW2000153 o powierzchni 1 492,2 km² jest monitorowaną częścią wód, w dobrym stanie ilościowym i chemicznym oraz niezagrażoną ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, którymi są zachowanie dobrego stanu ilościowego oraz chemicznego, bez derogacji. Omawiana JCWPd została wyznaczona na mocy art. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej do obszarów chronionych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Obejmuje region: Górnej Wisły w pasie Północnego Podkarpacia, Górnej Wisły w pasie Zewnętrznych Karpat Zachodnich Województwo: podkarpackie, Powiaty: jarosławski, kolbuszowski, leżajski, łańcucki, m. Rzeszów, przeworski, ropczycko-sędziszowski i rzeszowski.

Rysunek nr 9. Jednolita część wód podziemnych Nr JCWPd: 153 Źródło: www.psh.gov.pl

Jednocześnie zidentyfikowano problemy związane z możliwością zanieczyszczenia wód podziemnych i zaliczono do nich niedostateczną sanitację obszarów wiejskich i rekreacyjnych oraz zanieczyszczenia ze źródeł rolniczych.

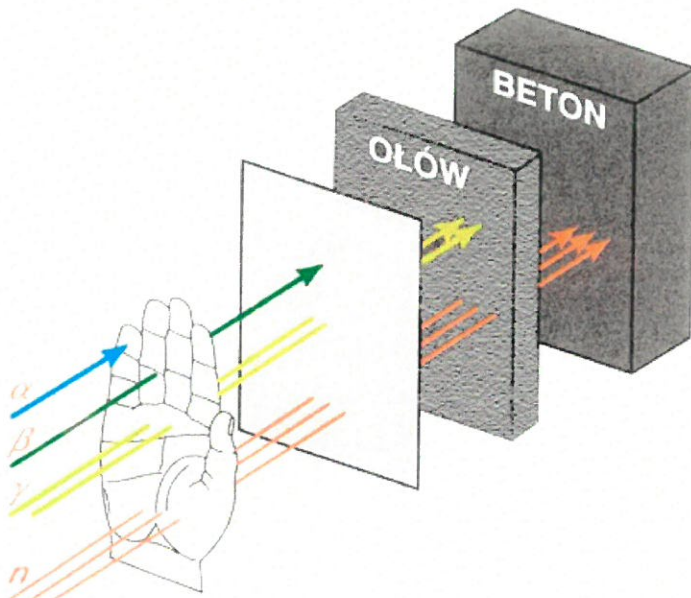

Rysunek nr 10. Jakość wód podziemnych w punktach pomiarowych (Źródło: WIOS Rzeszów)

3.3. Promieniowanie elektromagnetyczne

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przez pola elektromagnetyczne rozumie się pola elektryczne, magnetyczne i elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 do 300 GHz (częstotliwości w zakresie promieniowania niejonizującego). Główne presje w postaci niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego w środowisku pochodzą ze źródeł takich jak stacje bazowe operatorów sieci mobilnych oraz instalacje elektroenergetyczne (głównie stacje elektroenergetyczne i linie wysokiego napięcia 400 kV i 700 kV). W ostatnich latach obserwowany jest dynamiczny wzrost liczby sztucznych źródeł pól elektromagnetycznych w środowisku, związany z rozwojem branży telekomunikacyjnej, a także informatycznej. Rosnące zapotrzebowanie na dostęp do szybkich, praktycznych i wygodnych usług mobilnych wymaga nowych inwestycji, w tym przede wszystkim budowy stacji bazowych operatorów sieci telekomunikacyjnych, a także budowy sieci światłowodowych.

Promieniowanie jonizujące jest to ten rodzaj promieniowania, który przenikając przez materię powoduje powstawanie w niej ładunków elektrycznych czyli jonizację. Promieniowaniem jonizującym jest np.: • α (alfa) - promieniowanie korpuskularne, składające się z cząstek α będących jądrami helu (składającymi się z dwóch protonów i dwóch neutronów), • β (beta) - promieniowanie korpuskularne, składające się z elektronów swobodnych, tj. nie związanych z atomami, • γ (gamma) - fala elektromagnetyczna. Wymienione rodzaje promieniowania w różny sposób przenikają przez materię.

Rysunek 11. Przenikliwość promieniowania

Promieniowanie elektromagnetyczne jest zjawiskiem fizycznym, które jest obecne we wszechświecie od momentu jego powstania. W zależności od częstotliwości emitowanej fali elektromagnetycznej, może ono mieć charakter jonizujący lub niejonizujący. Promieniowanie jonizujące to promieniowanie o częstotliwości większej od $8 \cdot 10^{14}$ Hz. Posiada ono zdolność jonizacji ośrodka przez który przechodzi i może oddziaływać destrukcyjnie na organizmy żywe. Promieniowanie niejonizujące jest promieniowaniem o niższych częstotliwościach oraz niższej energii i nie powoduje jonizacji ośrodka.

Wyróżnia się naturalne oraz sztuczne źródła promieniowania elektromagnetycznego. Naturalne źródła promieniowania jonizującego to: kosmos (promieniowanie gamma), słońce (fale świetlne, wiatr słoneczny), oraz złoża pierwiastków promieniotwórczych. Naturalnymi źródłami pól elektromagnetycznych o charakterze niejonizującym są: kosmos, wyładowania atmosferyczne oraz Ziemia (ruch obrotowy). Promieniowanie za źródeł naturalnych stanowi tak zwane tło elektromagnetyczne Ziemi, w którym najważniejszą rolę pełnią oddziaływania wiatru słonecznego oraz wyładowania atmosferyczne. Sztuczne źródła promieniowania jonizującego to między innymi: generatory promieniowania rentgenowskiego, urządzenia medyczne, reaktory atomowe a także próby nuklearne, urządzenia zasilane energią elektryczną. Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego są: instalacje elektroenergetyczne do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej (elektrownie, elektrociepłownie, stacje i linie elektroenergetyczne), nadajniki radiowo- telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej.

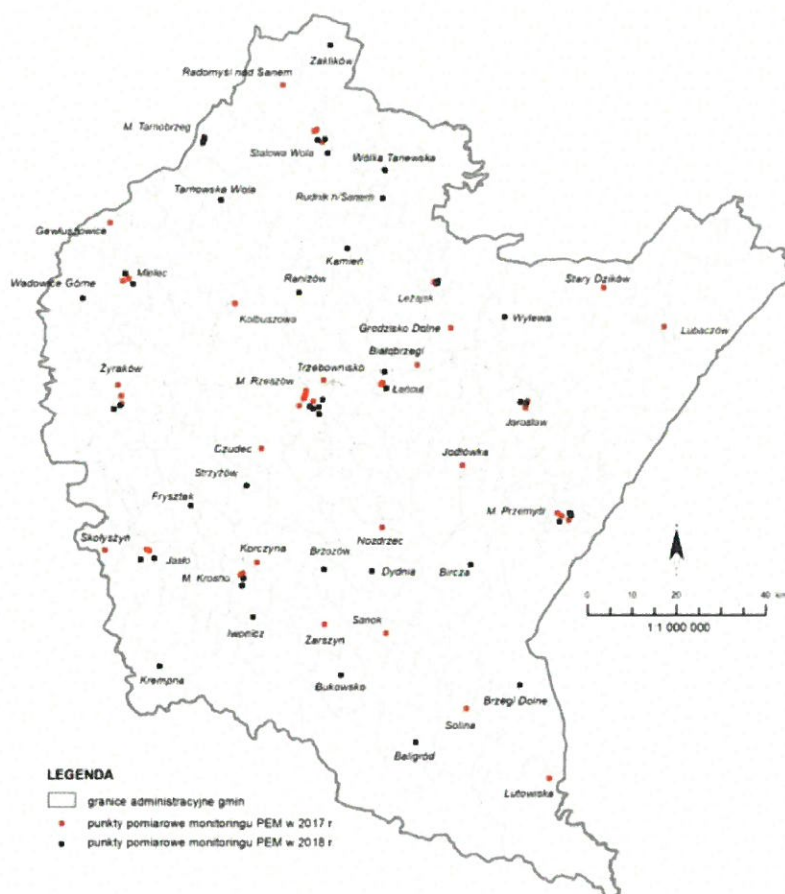
Zapisy art. 26 ustawy Prawo ochrony środowiska (2001) włączają w zakres Państwowego Monitoringu Środowiska informacje dotyczące promieniowania jonizującego. Podsystem monitoringu promieniowania jonizującego obejmuje następujące zadania:

- badania zawartości sztucznych izotopów α - oraz β - promieniotwórczych w powietrzu,
- badania stężenia cezu Cs -137 w powietrzu, wodzie i glebie,
- badania stężeń wybranych radionuklidów (cezu, strontu i plutonu) w śródlądowych wodach powierzchniowych i osadach dennych. Program pomiarowy podsystemu monitoringu promieniowania jonizującego jest realizowany wyłącznie na poziomie krajowym przez wyspecjalizowane jednostki na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

W Gminie Łańcut zlokalizowane są nadajniki głównych operatorów sieci telefonii komórkowej oraz linie elektryczne mogące stanowić źródło promieniowania elektromagnetycznego.

Średnie poziomy pole elektromagnetyczne na terenach wiejskich objętych badaniem wyniosły 0,2 (V/m).

Wg danych Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w 2018 r. na obszarze województwa nie zidentyfikowano terenów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Rysunek nr 12. Punkty pomiarowe promieniowania elektromagnetycznego (WIOS)

3.4. Jakość gleb

Gleby Podkarpacia charakteryzuje zmienność typologiczna związana z budową geologiczną, morfologią terenu, stosunkami wodnymi, charakterem szaty roślinnej oraz działalnością człowieka.

Z raportu Dobrej Praktyki Rolniczej wynika, iż gleby Podkarpacia głównie zaliczane są do kwaśnych oraz bardzo kwaśnych (w zakresie pH 4,5 – 5,5), co spowodowane jest wymywaniem związków zasadowych przez wody opadowe bądź roztopowe, pobieranie związków zasadowych przez rośliny, zakwaszające działanie nawozów mineralnych, powstawanie w glebie CO₂ na skutek mineralizacji substancji organicznych czy braku jednolitego programu wapnowania gleb. Gleby o odczynie

bardzo kwaśnym stanowią 31% powierzchni, kwaśne 33%, lekko kwaśne 21%, obojętne 11%, natomiast zasadowe 4%.

Brak jest informacji o badaniach gleb na terenie powiatu łańcuckiego czy też w Gminie Łańcut po 2011r. Natomiast w 2011r. na obszarze powiatu łańcuckiego na 687 ha przebadanych gleb odnotowano iż ich 58% posiada odczyn kwaśny oraz bardzo kwaśny z czego 57% potrzebuje wapnowania. Lekko kwaśne stanowią 20% natomiast obojętne i zasadowe 22%. Niską oraz bardzo niską zawartość fosforu (P_2O_5) wykazało 35% przebadanej powierzchni, średnią 23% oraz wysoką i bardzo wysoką 42%. Jeżeli chodzi o potas (K_2O) 46% powierzchni wykazało niską oraz bardzo niską zawartość, średnią 32% oraz wysoką i bardzo wysoką 22%. Natomiast magnez (Mg) na 22% wykazał niską oraz bardzo niską zawartość, średnią na 18% oraz wysoką i bardzo wysoką na 60% powierzchni. Zawartość azotu mineralnego w glebach powiatu bada się dwa razy w roku, w okresie wczesno- wiosennym oraz jesiennym z 3 poziomów profilu glebowego. Wyniki dla najgłębszego poziomu obrazują czy gleba stwarza zagrożenie zanieczyszczenia dla wód gruntowych. W roku 2010 badania wykazały zawartość azotu mineralnego w okresie wiosennym 199 kg/ha, natomiast jesiennym 93 kg/ha (zawartość 300 kg/ha stwarza zagrożenie dla środowiska) z czego wnioskujemy że gleba nie zagraża istotnego zagrożenie dla wód gruntowych.

Użytki rolne występujące na obszarze gminy, zaliczane są do gleb II – VI klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasach II – IV. Niewielki odsetek stanowią gleby organiczne (szczególnie chronione z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych). Gleby Gminy Łańcut wykazują duże zróżnicowanie. W północnej części gminy występują gleby niezbyt urodzajne zaliczane do IV i V klasy, natomiast w części południowej występują dość żyzne gleby należące do II i III klasy, powstałe z lessów. Grunty na terenie gminy są zmeliorowane.

Rolnictwo przyczynia się do dewastacji gleby poprzez niewłaściwe stosowanie zabiegów agrotechnicznych, sztucznych nawozów mineralnych czy środków ochrony roślin. Jednakże w chwili obecnej sytuacja ekonomiczna wsi spowodowała ograniczenia w stosowaniu nawozów i pestycydów, w związku z czym gleba jest mniej obciążana tego typu substancjami.

3.5. Przyroda

Środowisko naturalne województwa podkarpackiego jest bardzo bogatym i różnorodnym siedliskiem zarówno roślin, jak i zwierząt. Świadczy o tym występowanie na jego terenie wielu gatunków zwierząt i roślin objętych ochroną gatunkową, w tym: gatunków rzadkich, gatunków reliktowych (m.in. wąż Eskulapa, rosiczka okrągłolistna), gatunków endemicznych (głównie wśród bezkręgowców i grupy roślin wschodniokarpackich), skrajnie zagrożonych w skali europejskiej (m.in. żbik, nadobnica alpejska, orzeł przedni), zagrożonych wyginięciem w skali światowej

(m.in. wilk, kania ruda, derkacz, wydra), uznawanych za priorytetowe w międzynarodowym systemie Natura 2000.

Na południowych krańcach gminy (miejscowość Handzlówka) został ustanowiony obszar Natura 2000 „Nad Husowem” PLH 180025 zajmujący powierzchnię 3347,7 ha. Istotne znaczenie odgrywa tutaj dobrze wykształcona żyzna buczyna karpacka, której stan zachowania można uznać za dobry, a w przypadku rezerwatu Husówka, nawet bardzo dobry. Ponieważ niewiele jest w obszarze kontynentalnym tak dobrze zachowanych buczyn, ich obecność na tym obszarze znacznie podnosi wartość przyrodniczą tego obszaru. Warto podkreślić jest liczne występowanie kłoczeki południowej. Stanowisko to jest jednym z krańcowych przy północnej granicy zasięgu tego gatunku. Drugim cennym siedliskiem są fragmenty dobrze zachowanych łąk. Ważnym elementem jest obecność ponad 20 gatunków roślin chronionych. Przyrodniczo cenne są również niewielkie fragmenty łąk przylegające do lasu, będące miejscem występowania 3 gatunków motyli z zał. II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto na tym obszarze stwierdzono obecność chrząszczy (biegacz urozmaicony i zgniotek cynobrowy) oraz płazów (kumaka górskiego oraz traszki karpackiej i traszki grzebieniastej) z tego samego załącznika. Większość obszarów leśnych Gminy Łańcut należy do Nadleśnictwa Kańczuga. Są to tereny znajdujące się w południowej i południowo-wschodniej części gminy.

Fragment wsi Handzlówka wraz z fragmentem wsi Albigowa przynależy do Hyżnieńsko—Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten na terenie gminy zajmuje powierzchnię 290 ha, co stanowi ok. 1,18% ogólnej jego powierzchni i ok. 2,72% powierzchni gminy.

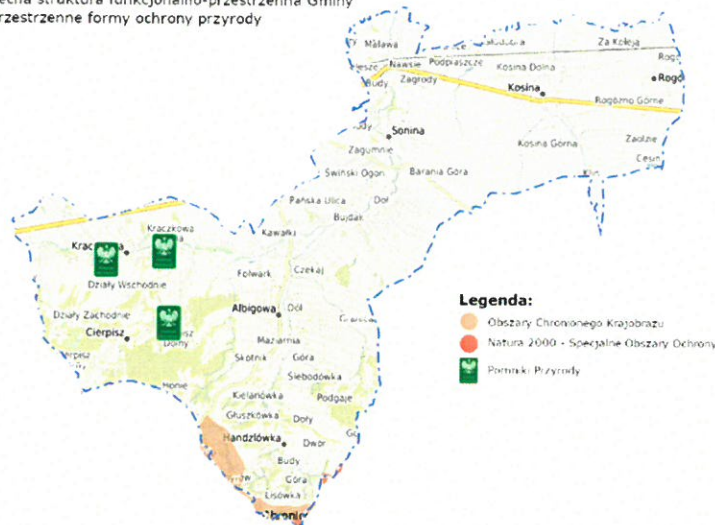
W drzewostanie chronionego obszaru dominuje: jodła, buk, sosna i grab w wieku od 60 do 80 lat, a starsze spotykane są sporadycznie, głównie jodły, buki i dęby. Runo bogate jest w gatunki górskie, chronione i rzadkie. Spośród gatunków zwierząt spotyka się tu: niepylaka mnemozynę, rzekotkę, krogulca, puchacza orlika, borsuka. Tereny te zasiedla również wiele gatunków ptactwa (ok. 100 gatunków) w tym tak rzadkie jak: jarząbek, krogulec, myszołów, pustułka, pliszka górską i siwa, zimorodek, kruk, orlik krzykliwy.

Spotykane są również górskie gatunki płazów; salamandra plamista, traszka karpacka, kumak górski, ropucha szara, oraz gady; jaszczurka zwinka, padalec, żmija zygzakowata.

Na tym obszarze spotkać można prawie wszystkie formy geologiczne i biocenozy zbliżone do naturalnych. W lasach występuje buk i grab, jednak dominuje jodła.

Gmina Łańcut

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy
- przestrzenne formy ochrony przyrody

Rysunek 13. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Łańcut (Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Łańcut)

Obszar Chronionego Krajobrazu – dane ogólne (źródło: GDOS):

1. Dane ogólne

Nazwa

Hyżniańsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu

Kod Inspire

PL.ZIPOP.1393.OCHK.186

Opis wartości przyrodniczej

Hyżniańsko-Gwoźnicki Obszar Chronionego Krajobrazu zajmuje południowo-zachodnią część Pogorza Dynowskiego. Rosną tu grądy, buczyna karpacka oraz łągi w dolinach rzecznych. Z roślin chronionych występują: bluszcz pospolity, podkolan biały, lilia złotogłów, barwinek pospolity, skrzyp olbrzymi. Z interesujących zwierząt należy wymienić ptaki: puchacza, zimorodka, bociana czarnego, remiza, krogulca, z ssaków borsuka, gronostaja, lasicę a z płazów salamandrę plamistą.

Data wyznaczenia

1992-01-01

Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu

Tytuł aktu prawnego	Rozporządzenie Nr 35 Wojewody Rzeszowskiego z dnia 14 lipca 1992 r. w sprawie zasad zagospodarowania obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa rzeszowskiego
Miejsce publikacji	Dz. Urz. Woj. Rzeszowskiego
Oznaczenie Dziennika Urzędowego	Dz. Urz. z 1992 r. Nr 7, poz. 74

Dane pozostałych aktów prawnych

Tytuł aktu prawnego	ROZPORZADZENIE Nr 77/05 WOJEWODY PODKARPACKIEGO z dnia 31 października 2005 r. w sprawie Hyżniańsko-Gwoźnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu
Miejsce publikacji	Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego
Oznaczenie Dziennika Urzędowego	Dz. Urz. z 2005 r. Nr 138, poz. 2103
Data publikacji	2005-11-07

Tytuł aktu prawnego	ROZPORZADZENIE Nr 84/05 WOJEWODY PODKARPACKIEGO z dnia 29 listopada 2005 r. w sprawie zmiany rozporządzeń Wojewody Podkarpackiego w sprawie obszarów chronionego krajobrazu
Miejsce publikacji	Dz. Urz. Województwa Podkarpackiego
Oznaczenie Dziennika Urzędowego	Dz. Urz. z 2005 r. Nr 149, poz. 2435
Data publikacji	2005-11-30

Obszar Natura 2000 – dane ogólne (Źródło: GDOS):

1. Dane ogólne

Nazwa

Nad Husowem

Kod Inspire

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH180025.H

Kod

PLH180025

Rodzaj

Dyrektywa siedliskowa

Data wyznaczenia przez KE

2011-02-08

Data wyznaczenia w Polsce

2022-09-28

Status

specjalny obszar ochrony siedlisk

Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu

Tytuł aktu prawnego	Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE)
Miejsce publikacji	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
Oznaczenie Dziennika Urzędowego	Dz. Urz. UE L 33 z 08.02.2011, str. 146
Data publikacji	2011-02-08

Dane pozostałych aktów prawnych

Tytuł aktu prawnego	Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 lipca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Nad Husowem (PLH180025)
Miejsce publikacji	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Oznaczenie Dziennika Urzędowego	Dz. U. z 2022 r. poz. 1935
Data publikacji	2022-09-13

Tytuł aktu prawnego	Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 18 lipca 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Nad Husowem (PLH180025)
Miejsce publikacji	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

W obrębie gminy znajdują się także niżej wymienione, trzy jednoobiektowe pomniki przyrody. Są to pojedyncze, potężne i stare drzewa.

Miejscowość Kraczkowa:

- dąb szypułkowy – Quercus robur; utworzony Zarządzeniem nr 27/89 Wojewody Rzeszowskiego z dn. 27.06.1989 roku w sprawie uznania za pomnik przyrody; pierśnica: 178 cm; obwód na wysokości 1,3 m: 559 cm; wysokość: 27 m; na działce ozn. nr ewid. 2275;

- dąb szypułkowy – Quercus robur; utworzony Uchwałą Nr XXX/256/2001 Rady Gminy w Łańcucie z dn. 23 października 2001 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody drzewa gat. dąb na działce nr 2110/1 w Kraczkowej; pierśnica: 160 cm; obwód na wysokości 1,3 m: 503 cm; wysokość: 20 m;

Miejscowość Cierpisz:

- dąb szypułkowy – Quercus robur; utworzony Uchwałą Nr XXX/257/2001 Rady Gminy w Łańcucie z dn. 23 października 2001 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody

drzewa gat. dąb na działce nr 775 w Cierpiszu; pierśnica: 138 cm; obwód na wysokości 1,3 m: 434 cm; wysokość: 20 m.

3.6 Gospodarka odpadami

Gospodarowanie odpadami jest tematem ważnym, zarówno pod kątem jakości życia mieszkańców, jak i stanu środowiska. Zmiany w ustawodawstwie krajowym mają znaczący wpływ na funkcjonowanie systemu odbioru odpadów komunalnych w gminie. Zgodnie ze znowelizowaną definicją odpadów komunalnych znajdującą się w ustawie o odpadach, przez odpady komunalne rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych oraz odpady pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów z gospodarstw domowych, w szczególności niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne i odpady selektywnie zebrane:

a) z gospodarstw domowych, w tym papier i tektura, szkło, metale, tworzywa sztuczne, bioodpady, drewno, tekstylia, opakowania, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory oraz odpady wielkogabarytowe, w tym materace i meble, oraz

b) ze źródeł innych niż gospodarstwa domowe, jeżeli odpady te są podobne pod względem charakteru i składu do odpadów z gospodarstw domowych

– przy czym odpady komunalne **nie obejmują** odpadów z produkcji, rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, zbiorników bezodpływowych, sieci kanalizacyjnej oraz z oczyszczalni ścieków, w tym osadów ściekowych, pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odpadów budowlanych i rozbiórkowych; niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne pozostają niesegregowanymi (zmieszanymi) odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane przetwarzaniu odpadów, ale przetwarzanie to nie zmieniło w sposób znaczący ich właściwości.

Wywóz nieczystości stałych (odpadów) realizowany jest przez firmy, wpisane do rejestru działalności regulowanej, prowadzonej przez wójta gminy. Na dzień 31 marca 2024 r. w rejestrze tym figurowało 16 podmiotów.

W chwili obecnej segregacja odpadów komunalnych oparta jest na podziale według następujących frakcji:

- ✓ odpady z papieru, w tym z tektury, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury — worki niebieskie
- ✓ odpady ze szkła, w tym odpady opakowaniowe ze szkła — worki zielone

- ✓ odpady metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady z tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe tworzyw sztucznych oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe — worki żółte
- ✓ odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów — worki brązowe
- ✓ zmieszane odpady komunalne — worki czarne.

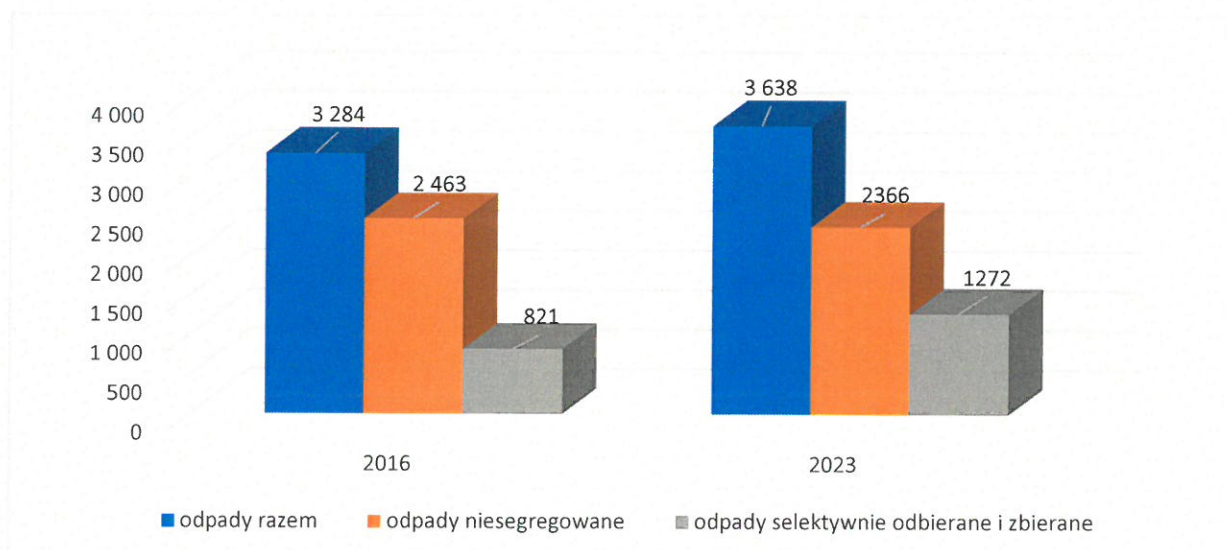
W 2023 r. odebrano z nieruchomości („u źródła”) odpady takie jak:

- 1) niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne – 2 366,38 Mg
- 2) zmieszane odpady opakowaniowe – 586,28 Mg
- 3) opakowania ze szkła - 359,2 Mg
- 4) odpady biodegradowalne – 295,8 Mg
- 5) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – 28,42 Mg
- 6) opakowania z papieru i tektury 3,12 Mg.

Odpady biodegradowalne (zielone, kuchenne) zagospodarowywane są w większości u źródła czyli w gospodarstwach domowych (kompostowanie, skarmianie zwierząt).

Uzupełnieniem systemu gospodarowania odpadami jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), zlokalizowany w zależności od podpisanej przez Gminę umowy. Odpady selektywnie gromadzone mieszkańcy mogą tam oddawać w ramach ponoszonej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Natomiast transport odpadów do ww. punktu, mieszkańcy zapewniają we własnym zakresie i na własny koszt. W 2023 r. w PSZOK zebrano łącznie ok. 130 Mg odpadów. Były to głównie odpady wielkogabarytowe (58 Mg) oraz odpady budowlane pochodzące z gospodarstwa domowego (24 Mg).

Wykres nr 5. Porównanie ilości odpadów odbieranych i zbieranych w latach 2016 oraz 2023 (wg danych Gminy Łańcut).

Z przedstawionych danych wynika, że w latach 2016-2023 masa wytworzonych odpadów została zwiększona o ponad 350 Mg. Zmniejszyła się masa odpadów niesegregowanych o prawie 100 Mg, natomiast zwiększyła się znacząco masa odpadów zebranych selektywnie o ponad 450 Mg.

Z powyższych danych wynika, że średnia masa odpadów wytwarzana przez mieszkańca gminy zwiększyła się o ponad 18 kg i wynosi 170 kg w 2023 r. oraz 152 kg w 2016 r.

3.7. Awaryjne i klęski żywiołowe

Jednym z większych zagrożeń dla środowiska mogą być sytuacje awaryjne, wypadki czy katastrofy. Zgodnie z ustawą z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej (klęska żywiołowa to katastrofa naturalna lub awaria techniczna, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej licznie osób, mieniu w wielkich rozmiarach lub środowisku na dużych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko w przypadku zastosowania nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem. Katastrofą naturalną lub awarią techniczną mogą być również zdarzenia wywołane działaniami terrorystycznymi.

Powiat Łańcucki, do którego należy Gmina Łańcut, należy do rejonów o średnim natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludzi. Największe zagrożenia dla ludności mogą nastąpić na skutek awarii, uszkodzeń lub zniszczeń zbiorników i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi, awarii elektrowni jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących. Ponadto na

terenie powiatu mogą wystąpić zagrożenia powodziowe w okresach wysokich stanów wód w rzekach, pożary lasów i skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych. Możemy tu także wymienić huragany, gradobicia oraz susze.

3.8. Odnawialne źródła energii

Odnawialne źródła energii pozwalają na pozyskiwanie energii ekologicznie czystej lub inaczej zwanej zieloną. Powstaje przy wykorzystaniu naturalnych nośników jakimi są: energia kinetyczna wiatru, energia spiętrzeń lub gorącej wody, energia powstała przy spalaniu biomasy i biogazu oraz energia słoneczna. Potrzeba ograniczenia spalania tradycyjnych paliw kopalnych zmusza do przekierowania przemysłu energetycznego w stronę alternatywnych źródeł energii.

Szczegółowe działania dotyczące realizacji zadań związanych z odnawialnymi źródłami energii, w tym montaż instalacji OZE zostały opisane w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, przyjętego przez Radę Gminy Łańcut uchwałą Nr XXI/179/16 z dnia 21 września 2016 roku. Jest to zintegrowany plan działań mający na celu poprawę standardów jakości powietrza w perspektywie najbliższych lat.

Na terenie Gminy Łańcut zlokalizowanych jest wiele instalacji odnawialnych źródeł energii. Z odnawialnych źródeł energii korzysta także większość obiektów gminnych (szkoły, ośrodki zdrowia itp.). W tabeli poniżej przedstawiono instalacje zamontowane na i przy budynkach użyteczności publicznej oraz infrastrukturze technicznej.

Instalacje PV (panele fotowoltaiczne)	
obiekt	moc zainstalowana [kWp]
Zespół Szkół w Wysokiej	17,67
Budynek szkolny w Albigowej	19,8
Zespół Szkół w Kosinie	19,8
Budynek szkolny w Kraczkowej	19,8
Scena plenerowa w Soninie	5,7
Budynek technologiczny - basen Wysoka	11,625
Stacja Uzdatniania Wody Albigowa	25,92
Stacja Uzdatniania Wody Handzlówka	15,66
Stacja Uzdatniania Wody Kraczkowa	6,48
ZGK Gminy Łańcut Sp. z o.o. w Soninie	9,72
Przepompownia ścieków w Głuchowie	39,12
Stacja Uzdatniania Wody Głuchów	27,54
Stacja Uzdatniania Wody Kosina	37,26
Panele solarne	
obiekt	ilość paneli
Budynek szkolny w Wysokiej	6 szt.
Basen w Wysokiej	40 szt.
Ośrodek Zdrowia w Kosinie	3 szt.

Sala Gimnastyczna w Handzlówce	10 szt.
Ośrodek Kultury w Soninie	6 szt.
Zespół Szkół w Głuchowie	6 szt.

Tabela nr 3. Instalacje OZE stosowane w budynkach użyteczności publicznej i infrastrukturze technicznej (Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Łańcut)

Również coraz więcej mieszkańców decyduje się na odnawialne źródła energii w postaci paneli fotowoltaicznych. W ramach projektu „Wsparcie rozwoju OZE na terenie ROF – projekt parasolowy” zainstalowano 204 szt. instalacji fotowoltaicznych z dofinansowaniem unijnym u mieszkańców, którzy złożyli wnioski w ramach powyższego projektu. Dostępne są również inne programy, takie jak „Czyste Powietrze” czy „Mój Prąd”, z których mieszkańcy korzystają i w ramach których mogą ubiegać się o dofinansowanie/ zwrot części kosztów za zainstalowaną instalację PV.

Na terenie Gminy Łańcut w 2022 r. był realizowany program „Odnawialne źródła energii” związany z dostawą i montażem pomp ciepła do ciepłej wody użytkowej. Dodatkowo można było uzyskać dofinansowanie na kotły na biomasę.

Na terenie gminy znajduje się także 19 elektrowni wiatrowych o mocy 2,5 MW każda. Farma wiatrowa zlokalizowana jest na powierzchni 800 ha, pokrytej głównie mozaiką pól uprawnych o małych i średnich arealach. W niewielkiej ilości występują tu również łąki ekstensywnie użytkowane. Strefa lokalizacji stanowi teren, w którego bezpośrednim sąsiedztwie ze wszystkich stron znajdują się obszary niezabudowane.

Lp.	Miejscowość	Użytkownik/ właściciel	Cel zastosowania	Liczba turbin i moc	Sumaryczna moc	Produkcja energii [kWh/rok]	Rok uruchomienia/ budowy
1.	Sonina	LEWANDPOL Łańcut Sp. z o.o.	komercyjny	3x2,5 MW	7,5	907150	2015
2.	Wysoka			8x2,5 MW	20	2837567	
3.	Kosina			8x2,5 MW	20	2554711	

Tabela nr 4. Elektrownie wiatrowe na terenie Gminy Łańcut

4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

4.1. WZMOCNIENIE INSTYTUCJONALNE

Absorpcja środków finansowych pochodzących z funduszy strukturalnych, możliwych do pozyskania, w tym na ochronę środowiska wymaga zapewnienia sprawnego systemu zarządzania, monitorowania stanu środowiska kontroli i oceny realizacji zadań związanych z ochroną środowiska (m. in. bezpieczeństwa ekologicznego) oraz wdrażania, informowania i promocji działań na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska, monitorowania wpływu na środowisko przedsięwzięć bezpośrednio ze środowiskiem nie związanych). Przewidywane działania dotyczą zatrudnienia kadry o odpowiednich kwalifikacjach niezbędnej do działania instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska oraz zapewnienia pracownikom odpowiednich warunków technicznych umożliwiających sprawne i efektywne wykonywanie obowiązków

CEL STRATEGICZNY: Sprawne funkcjonowanie administracji do spraw ochrony środowiska.

Działania w zakresie realizacji celu strategicznego:

- tworzenie warunków technicznych umożliwiających sprawne i efektywne wykonywanie obowiązków dotyczących ochrony środowiska, w tym wzmocnienia systemu zarządzania jakością środowiska i oceny efektów ekologicznych (m.in. zaopatrzenie w odpowiedni sprzęt i oprogramowanie, dostęp do Internetu, wdrożenie nowoczesnych technik monitorowania środowiska).

4.2. STYMULOWANIE ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY Z UWZGLĘDNIENIEM ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

CEL STRATEGICZNY: Zwiększenie roli wiedzy i ekoinnowacyjności w procesie rozwoju gospodarczego i społecznego gminy

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- prowadzenie polityki zmierzającej do racjonalnego korzystania ze środowiska i jego zasobów.

4.3. EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZENIE DIALOGU SPOŁECZNEGO

Działania jakie będą podejmowane w ramach realizacji tego celu powinny przyczynić się do wykreowania społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań, świadomego wzajemnych powiązań pomiędzy zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi i politycznymi. Podstawowym i głównym celem edukacji ekologicznej jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczności gminy, przejawiające się w postaci pozytywnych zachowań proekologicznych we wszystkich dyscyplinach życia i gospodarki, poczuciu współodpowiedzialności każdego obywatela za stan środowiska oraz umożliwieniu każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy niezbędnej dla poprawy środowiska. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz prawo do informacji i udziału obywateli to podstawowe warunki spełnienia założeń realizacji idei zrównoważonego rozwoju.

CEL STRATEGICZNY: Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz poprawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- edukacja ekologiczna w zakresie kształtowania postaw sprzyjających osiągnięciu efektów ekologicznych;
- rozwijanie edukacji ekologicznej na wszystkich poziomach szkolnictwa;
- propagowanie zagadnień ochrony ekosystemów, ochrony krajobrazu, kształtowanie norm zachowań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej;
- edukacja na rzecz ochrony powietrza, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia niskiej emisji,
- propagowanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- doskonalenie baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnej za pośrednictwem Internetu;
- wsparcie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe;
- szkolenia dla samorządów oraz społeczności lokalnych w zakresie informacji i komunikacji społecznej i udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych (procedury ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów);
- współpraca samorządów wszystkich szczebli w zakresie prezentacji o treściach ekologicznych w ramach oferty programowej regionalnych i lokalnych ośrodków telewizyjnych, radiowych i prasowych (praca ciągła);
- wspieranie jednostek zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi w zakresie: organizowania wystaw o charakterze edukacyjnym;

działalności w zakresie muzealnictwa o charakterze przyrodniczym; rozwoju ścieżek edukacyjnych w terenie;

4.4. ASPEKTY EKOLOGICZNE W PLANOWANIU PRZESTRZENNYM

Planowanie przestrzenne w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego zapewnia warunki utrzymania równowagi przyrodniczej. Przepisy, zwłaszcza ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zapewniają integrację problematyki środowiskowej z problematyką planowania przestrzennego.

CEL STRATEGICZNY: Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju gospodarczego województwa, w tym właściwa lokalizacja przestrzenna inwestycji.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- rozpoznanie środowiska przyrodniczego w zakresie niezbędnym do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zapewniających optymalne relacje pomiędzy terenami inwestowania a terenami otwartymi oraz wykorzystanie lokalnego potencjału w zakresie zaopatrzenia w energię;
- identyfikacja obszarów problemowych, konfliktów przestrzennych i środowiskowych;
- współpraca instytucji odpowiedzialnych za ochronę środowiska i jednostek w zakresie zagospodarowania przestrzennego na różnych szczeblach.

4.5. MECHANIZMY PRAWNO- EKONOMICZNE I FINANSOWE

W najbliższych latach działania będą ukierunkowane na dalszą efektywną realizację wymagań ochrony środowiska na obszarze Unii Europejskiej, wspieranie mechanizmów rynkowych oraz upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego. Produkty przyjazne środowisku mogą stać się czynnikiem decydującym, jeżeli chodzi o konkurencyjność na rynku. Należy się więc spodziewać zainteresowania systemami zarządzania środowiskowego. W najbliższych latach działania ukierunkowane będą na tworzenie warunków sprzyjających wdrażaniu tych systemów.

CEL STRATEGICZNY: Skuteczne wdrażanie mechanizmów prawnych, finansowych i ekonomicznych zapewniających efektywną i terminową realizację założonych celów ekologicznych.

Kierunki działań w zakresie realizacji celu strategicznego:

- zwiększenie nakładów na ochronę środowiska, w tym skuteczne pozyskiwanie środków finansowych na realizację projektów proekologicznych
- promocja i wdrażanie systemu „zielonych zamówień” realizowanych ze środków publicznych, a także uruchomienie „zielonych miejsc pracy” oraz wykorzystywanie środków pomocowych UE dla uruchomienia tych programów;
- preferencje proekologiczne w podatkach i opłatach lokalnych;
- kształtowanie równoprawnych warunków konkurencji przez pełne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”;
- edukacja na temat systemów zarządzania środowiskowego, zwłaszcza w aspekcie korzyści finansowych.

5. STRATEGIA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY I POPRAWY STANU ŚRODOWISKA

5.1. PRIORYTETY EKOLOGICZNE

W oparciu o dotychczas obowiązujące strategie, programy i plany, raporty sporządzone na wszystkich szczeblach zarządzania oraz w oparciu o aktualny stan środowiska stwierdza się, że ochrona wód, gospodarka odpadami, bezpieczeństwo ekologiczne nadal są priorytetowymi dziedzinami ochrony środowiska. Większą wagę należy przyłożyć do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych i ochrony powietrza, a także ograniczenia uciążliwości hałasu. Przy wyznaczaniu priorytetów ekologicznych przyjęto następujące kryteria:

- 1) zgodność z priorytetami wyznaczonymi w polityce ekologicznej instytucji wyższego szczebla;
- 2) zgodność z priorytetami ekologicznymi wynikającymi z przynależności do Unii Europejskiej oraz wynikającymi z dokumentów strategicznych przyjętych na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym (Strategia rozwoju województwa podkarpackiego, Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Strategia rozwoju powiatu m.in.);
- 3) możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego na poprawę określonych działań na rzecz środowiska.

Zgodnie z w/w kryteriami zdefiniowane zostały następujące priorytety ekologiczne:

Priorytet 1. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych

Priorytet 2. Ochrona powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej

Priorytet 3. Ochrona przed hałasem

Priorytet 4. Ochrona jakości wód poprzez poprawę gospodarki ściekowej

5.2. PRIORYTETOWE DZIAŁANIA PROEKOLOGICZNE:

- w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych – wspieranie działań związanych z wykorzystaniem energii słonecznej, energii geotermalnej, energii wiatru oraz biomasy,
- w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego, klimatu i warstwy ozonowej – wspieranie projektów dotyczących redukcji zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery; projekty na rzecz ograniczania niskiej emisji;
- w zakresie ochrony przed hałasem – wspieranie działań związanych z ograniczaniem hałasu zagrażającego zdrowiu, w szczególności hałasu komunikacyjnego;
- w zakresie ochrony jakości wód – rozbudowa i modernizacja kanalizacji ściekowej, kontrola pozbywania się nieczystości ciekłych ze zbiorników;

POZYSKIWANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ – PRIORYTET 1

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE ORAZ UREGULOWANIA PRAWNE

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego jest jednym z istotnych elementów zrównoważonego rozwoju, zarówno w dziedzinie energetycznej, jak i ekologicznej. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii zależy od zasobów i technologii ich przetwarzania.

W powiecie istnieją warunki eksploatacji „zielonej energii” bazujących na wykorzystaniu: energii słonecznej, energii geotermalnej, biomasy.

Ustawa Prawo energetyczne nakłada na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną, obowiązek zakupu wytwarzanej na terytorium kraju energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii przyłączonych do sieci.

Konieczność wykorzystywania alternatywnych źródeł wynika głównie z potrzeby ograniczenia szkodliwych produktów spalania pierwotnych nośników (węгля i jego odmian) ograniczoności źródeł kopalnych, jak również dążenia do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego poszczególnych regionów.

Odnawialne źródła energii mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym gminy. Mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego regionu, a zwłaszcza do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej.

Obowiązujące aktualnie przepisy prawa regulujące sytuację prawną podmiotów posiadających i prowadzących obiekty wytwórcze energii odnawialnej, proekologiczna polityka Państwa, a przede wszystkim obowiązek odkupu „zielonej

energii” przez przedsiębiorstwa zajmujące się jej przesyłem i dystrybucją oraz możliwości korzystania z linii kredytowych i funduszy pomocowych, stworzyły sprzyjający klimat dla rozwoju działalności inwestycyjnej w tym zakresie.

Należy jednak podkreślić występowanie istotnych dla całego procesu pozyskiwania energii odnawialnej przeszkód i trudności. Zapisy takich dokumentów jak „Polityka energetyczna państwa” oraz ”Strategia rozwoju energetyki odnawialnej” wskazują na pożądany kierunek rozwoju. Ciągłe jednak brak mechanizmów skutecznie wspierających ten rozwój. Przepisy prawa często ulegają zmianom. Wprowadzenie „Prawa energetycznego” i kolejnych rozporządzeń wykonawczych nie zmieniło radykalnie tego stanu rzeczy.

CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KRÓTKOOKRESOWE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

Cel nr 1 – Wzrost udziału energii odnawialnej

Cel nr 2 – Zmniejszanie energochłonności w procesach wytwórczych, świadczenia usług oraz konsumpcji.

Działania inwestycyjne:

- 1) budowa instalacji wykorzystujących energię odnawialną
- 2) inwestycje podnoszące efektywność energetyczną:
 - a) budowa energooszczędnych budynków mieszkalnych, biurowych i usługowych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
 - b) montaż kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych,
 - c) termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, bloków, domów – wymiana wyposażenia na energooszczędne

Działania nieinwestycyjne:

- wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii oraz nowych rozwiązań technologicznych;
- włączenie problematyki energii odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego i planów rozwoju regionalnego;
- systematyczne zwiększanie zaangażowania środków publicznych (budżetowych i pozabudżetowych) w realizację programów efektywności energetycznej;
- podnoszenie świadomości z zakresu energetyki odnawialnej na poziomie lokalnym;

- promowanie korzyści wynikających z wykorzystania odnawialnych źródeł energii, a także informowanie o możliwościach skorzystania z pomocy finansowej oraz technicznej.

Cel krótkookresowy

Cel nr 1 - Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo – energetycznym

Działania inwestycyjne:

3.2. budowa instalacji do pozyskiwania i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Działania nieinwestycyjne:

- 1) wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej

Działania zmierzające do realizacji założonych celów należy w szczególności koncentrować na obszarach, gdzie występują udokumentowane źródła i zasoby energii odnawialnej.

OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO, KLIMATU I WARSTWY OZONOWEJ – PRIORYTET 2

INFORMACJE OGÓLNE

Obszar gminy pod względem jakości powietrza zalicza się do czystszych regionów w Polsce. Pomimo generalnie zadowalającej jakości powietrza występują problemy związane z tzw. „niską emisją” – tj. emisji z kotłowni przydomowych – spalanie węgla kamiennego często o dużej zawartości popiołu i siarki oraz odpadów.

Realizacja priorytetu powinna przyczynić się do zapewnienia wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz do poprawy warunków życia ludzi. Orzaz do zmniejszenia zagrożeń wynikających z globalnego ocieplenia.

CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KRÓTKOOKRESOWE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe

- Cel nr 1 – Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza atmosferycznego.

- Cel nr 2 – Przeciwdziałanie globalnym zmianom klimatu poprzez sukcesywną redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Działania inwestycyjne:

- 1) ograniczanie emisji komunikacyjnej i ochrona przed jej negatywnym oddziaływaniem poprzez budowę i modernizację istniejących połączeń komunikacyjnych, remonty dróg, tworzenie warunków do rozwoju ruchu rowerowego;
- 2) redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację istniejących źródeł ciepła – poprawę sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii oraz termomodernizację budynków;

Działania nieinwestycyjne:

- działania edukacyjne i promocyjne dotyczące upowszechniania wykorzystania odnawialnych źródeł energii, stosowania ekologicznych nośników energii, edukacja na temat szkodliwości spalania materiałów odpadowych różnego pochodzenia;

Cele krótkookresowe

- Cel nr 1 – Ograniczenie emisji niskiej ze źródeł komunalnych i ogrzewnictwa indywidualnego,
- Cel nr 2 – Ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych,
- Cel nr 3 – Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Ochrona powietrza atmosferycznego

Działania inwestycyjne:

- redukcja niskiej emisji poprzez: modernizację kotłowni komunalnych i w obiektach użyteczności publicznej z wykorzystaniem paliw ekologicznych, rozbudowę sieci gazowej celem umożliwienia wykorzystania gazu w indywidualnych systemach grzewczych, termomodernizację budynków, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Działania nieinwestycyjne:

- propagowanie zwiększania wykorzystania paliw alternatywnych (m.in. biopaliwa);
- promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii.

Ochrona klimatu i warstwy ozonowej

Wszystkie kierunki działań zmierzających do ochrony powietrza atmosferycznego będą jednocześnie przeciwdziałać zmianom klimatu. Zmniejszenie ilości emitowanych zanieczyszczeń wiązać się będzie ze zmniejszeniem emisji dwutlenku węgla (głównego gazu cieplarnianego), który towarzyszy we wszystkich procesach przemysłowych emisji innych zanieczyszczeń powietrza (głównie spalanie paliw organicznych). Ponadto realizacja działań w zakresie ochrony klimatu wymagać będzie aktywnych prac podejmowanych w wielu innych sektorach m.in. w gospodarce odpadami, leśnictwie, rolnictwie.

Działania inwestycyjne:

- 1) wszystkie działania inwestycyjne w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- 2) wszystkie działania w odniesieniu do gospodarki odpadami (zmniejszenie ilości odpadów u źródła, odzysk odpadów), gospodarki leśnej (zwiększanie lesistości – jeden ze sposobów pochłaniania CO₂) i gospodarki rolnej (rozwój upraw energetycznych).

Działania nieinwestycyjne:

3.3. promowanie i wspieranie wzorców konsumpcji i produkcji pożądanych z punktu widzenia ochrony klimatu oraz kreowanie świadomości społecznej w zakresie ochrony warstwy ozonowej.

DZIAŁANIA PRIORYTETOWE W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA

Tabela 5. Harmonogram realizacji i źródła finansowania działań priorytetowych w zakresie ochrony powietrza

Lp.	Rodzaj działania/ przedsięwzięcia	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji
1.	2.	3.	4.
1.	Ograniczenie niskiej emisji z budynków mieszkalnych oraz komunikacji .	przedsiębiorstwa, JST, właściciele budynków	2025-2030
2.	Realizacja działań i przedsięwzięć wykorzystujących w produkcji energii - źródła odnawialne.	JST, przedsiębiorstwa właściciele budynków	2025-2030
3.	Realizacja zadań w zakresie poprawy infrastruktury drogowej i usprawnienia płynności ruchu.	Zarządzający drogami	2025-2030

OCHRONA PRZED HAŁASEM - PRIORYTET 3

INFORMACJE OGÓLNE

Realizacja priorytetu ma na celu zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku i promieniowania elektromagnetycznego. Przyczyni się do podniesienia komfortu życia mieszkańców w rejonach, w których hałas jest uciążliwy i skuteczniejszej ochrony ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

CELE ŚREDNIOOKRESOWE I KRÓTKOOKRESOWE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

Cele średniookresowe i krótkookresowe

- Cel nr 1 - Zmniejszenie uciążliwości powodowanej emisją ponadnormatywnego hałasu pochodzącego od środków transportu, na obszarach o największym zagrożeniu /droga krajowa, autostrada/
- Cel nr 2 - Niedopuszczenie do pogorszenia klimatu akustycznego na obszarach gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.
- Cel nr 3 - Ochrona mieszkańców i środowiska przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego - utrzymanie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzenia dotrzymania tych poziomów.

Kierunki działań

Ochrona przed hałasem

Działania w zakresie realizacji długoterminowych celów w zakresie ochrony przed hałasem dotyczą realizacji inwestycji (związane z budową i remontem dróg) oraz działań nieinwestycyjnych.

Działania inwestycyjne:

- modernizacje i remonty nawierzchni dróg,
- stosowanie rozwiązań technicznych zapobiegających powstawaniu i przenikaniu hałasu do środowiska oraz środków zmniejszających poziom hałasu;
- zabezpieczanie przed degradacją obszarów, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna;

Działania nieinwestycyjne:

- preferowanie niekonfliktowych lokalizacji obiektów (właściwe planowanie przestrzenne), mogących powodować uciążliwość hałasową.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W tym zakresie Gmina Łańcut nie będzie podejmować działań o charakterze inwestycyjnym. W przypadku działań o charakterze nieinwestycyjnym, dotyczyć to będzie właściwego planowania /lokalizacji przestrzennej obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne/.

Działania nieinwestycyjne:

- uwzględnianie ochrony ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych w aktualizowanym planie zagospodarowania przestrzennego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Działania w zakresie ograniczania negatywnego oddziaływania hałasu dotyczyć będą przede wszystkim hałasu drogowego i koncentrować się będą w otoczeniu dróg.

Działania z zakresu ochrony promieniowania elektromagnetycznego koncentrować się będą wokół systemów przesyłowych energii elektrycznej oraz stacji telefonii komórkowej.

OCHRONA JAKOŚCI WÓD POPRZEZ POPRAWĘ GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ - PRIORYTET 4

INFORMACJE OGÓLNE

Realizacja priorytetu ma na celu zmniejszenie ilości nieoczyszczonych ścieków odprowadzanych do środowiska wodnego i glebowego. Pozwoli to na poprawę jakości wody w ciekach wodnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ICH REALIZACJI

- Cel nr 1 - Kontrola opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Działania nieinwestycyjne:

- kontrola pozbywania się ścieków ze zbiorników bezodpływowych

6. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

6.1. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie jest Wójt Gminy Łańcut. Współdziała on z organami administracji rządowej i samorządowej, instytucjami i innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Program będzie realizowany zgodnie z kompetencjami przez organy ochrony środowiska oraz podmioty działające na rzecz zrównoważonego rozwoju w zakresie określonym przez obowiązujące ustawy i w oparciu o aktualnie dostępne instrumenty: prawno-administracyjne oraz finansowo-ekonomiczne.

Podstawowy podział kompetencji organów administracji (w tym gminy) w zakresie ochrony środowiska reguluje art. 378 ustawy Prawo ochrony środowiska. Istnieją jednak pewne wyjątki dotyczące kompetencji reglamentujących sposób korzystania ze środowiska, zawarte w innych ustawach.

Warunkiem realizacji założonych celów ekologicznych jest: konsekwentna realizacja działań określonych w Programie, jego okresowa weryfikacja i aktualizacja wraz z oceną skutków dla środowiska. Odpowiedzialni za to są uczestnicy wdrażania Programu.

Na poziomie gminy organem realizującym działania określone w Programie jest wójt, dysponujący instrumentami prawnymi (decyzje, zezwolenia, kontrola i monitoring, nadzór, publiczne rejestry) umożliwiającymi realizację zadań, między innymi, w zakresie: zalesień i nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, łowiectwa, ochrony przed hałasem, korzystania z zasobów wodnych, wytwarzania, składowania i transportu odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, procesu inwestycyjnego, związane z przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko.

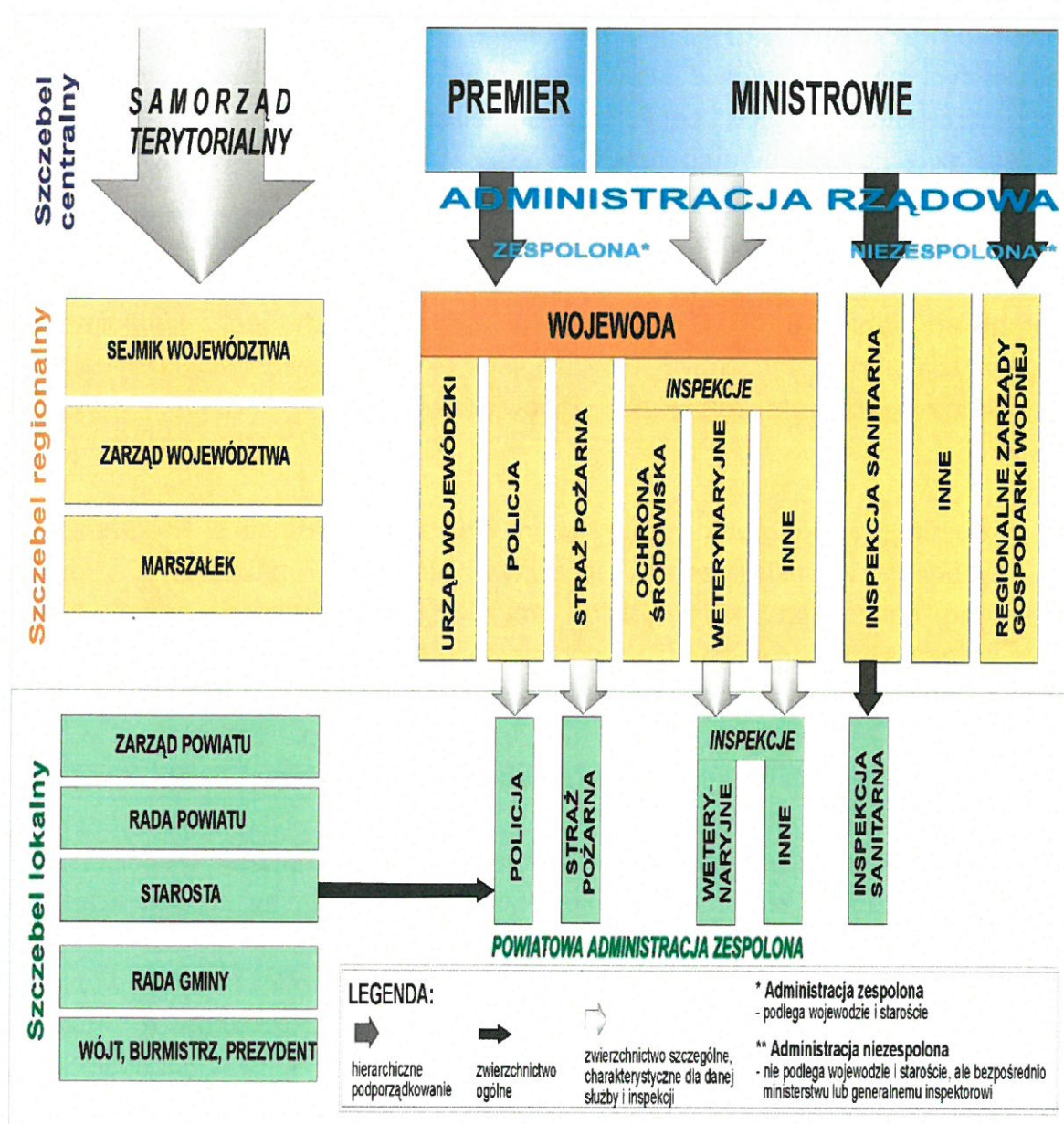
Założone w programie działania realizowane będą również przez przedsiębiorstwa i podmioty gospodarcze przestrzennie przypisane do gminy, zobowiązane do zarządzania środowiskiem, zgodnie z wymogami obowiązującego prawa.

Innymi współrealizatorami programu będą też organy administracyjne wyższego szczebla (rządowe i samorządowe), organizacje pozarządowe (głównie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa), przedsiębiorcy, instytucje finansujące zadania z zakresu ochrony środowiska itp.

Odbiorcami Programu będzie społeczeństwo gminy, które poprzez wzrost wiedzy o stanie środowiska, może ją spożytkować do kontroli realizacji i efektów wdrażania Programu, do działań na rzecz ochrony środowiska na poziomie lokalnym i do osiągnięcia określonych korzyści.

6.2. INSTRUMENTY I NARZĘDZIA REALIZACJI PROGRAMU

Cele ekologiczne określone w Programie mogą być skutecznie realizowane przez instrumenty wynikające z przepisów prawa, struktury zarządzania środowiskiem, rachunku efektywności ekonomicznej (finansowe i ekonomiczne) i polityki społecznej. Pomimo, że Program nie jest aktem prawa miejscowego, wpływa na sytuację prawną podmiotów będących poza administracją.

Instrumenty społeczne

Efektywność Programu w dużej mierze uzależniona jest od społecznej akceptacji działań związanych z obowiązkiem ochrony środowiska i aktywnym działaniem społeczności zwłaszcza lokalnych. Niezbędne będą więc działania na rzecz łagodzenia konfliktów m.in. związanych z rozwojem inwestycyjnym na obszarach objętych ochroną przyrody. Narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa, tzw. "uczenie się poprzez działanie" to przede wszystkim:

- ✓ działania samorządu w zakresie dokształcania się i systemów szkoleń, interdyscyplinarnego modelu pracy, współpracy i partnerstwa w systemach sieciowych.
- ✓ budowanie powiązań władz samorządowych ze społeczeństwem poprzez:
 - udział społeczeństwa w zarządzaniu (systemy konsultacji i debat publicznych) oraz w procedurach ocen oddziaływania na środowisko;
 - wprowadzenie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne);
 - zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku poprzez tworzenie baz danych o środowisku i jego zagrożeniach.

Procedura postępowania w sprawie oceny oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko oraz przepisy prawne dotyczące pozwoleń zintegrowanych, standardów emisyjnych z instalacji, a także systemu kontroli przestrzegania przepisów prawa to narzędzia do zapobiegania i ograniczania przewidywanych negatywnych oddziaływań na środowisko. W sytuacji, gdy brak jest możliwości całkowitego uniknięcia negatywnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko i niebezpieczeństwa nieodwracalnego zniszczenia różnorodności biologicznej np. przy realizacji inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową i inwestycji drogowych konieczne będzie zastosowanie działań kompensacyjnych.

7. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA EFEKTYWNOŚCI PROGRAMU

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska. Oznacza to konieczność monitorowania zachodzących zmian poprzez regularną ocenę stopnia jego realizacji w odniesieniu do założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem. Monitorowanie zmian pozwoli na ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności.

Prawidłowa ocena realizacji Programu wymaga przyjęcia uporządkowanego systemu mierników jego efektywności.

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonalności celów, priorytetów i zadań Programu Ochrony Środowiska Gminy niezbędna jest okresowa wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami administracji samorządowej i rządowej, dotycząca stanu komponentów środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań ponadlokalnych. Przewiduje się wymianę ww. informacji w sposób zorganizowany – w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawczość okresowa).

W tabeli nr 4 zaproponowano główne wskaźniki monitoringu programu.

Tabela Nr 6. Podstawowe wskaźniki monitorowania programu

Wskaźnik	Stan wyjściowy
Mieszkańcy korzystający z wodociągu	96,6 %
Mieszkańcy korzystający z kanalizacji	95,6 %
Ilość zbiorników bezodpływowych na ścieki	100
Łączna ilość odebranych i zebranych odpadów	3 638 Mg
Ilość odebranych i zebranych selektywnie odpadów	1 272 Mg
Masa odebranych i zebranych odpadów w przeliczeniu na mieszkańca	0,170 Mg

8. WAŻNIEJSZE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bank Danych Regionalnych, <http://www.stat.gov.pl>;
2. Strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
3. Strategia rozwoju województwa podkarpackiego 2030
4. Raport o stanie środowiska województwa podkarpackiego, PMS 2022
5. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2022r.;
6. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły M.P. z 2016,
7. Województwo podkarpackie – podregiony, powiaty, gminy – US w Rzeszowie, 2022 r.;
8. Plan Gospodarki Odpadami dla województwa podkarpackiego 2030
9. Obowiązujące akty prawne
10. Materiały internetowe GDOS

Ponadto wykorzystano materiały informacyjne zamieszczone na oficjalnych stronach internetowych organów i instytucji związanych z ochroną środowiska i innych jednostek realizujących zadania ochrony środowiska m.in. www.wios.rzeszow.pl